

ERDÉLYI GAZDA

AZ „E. G. E.” TAGJAI INGYEN KAPJÁK.
Előfizetési ár: Egész évre: 6 frt; Félévre: 3 frt;
Negyedre: 1 frt 50 kr. Egy szám ára: 15 kr.
Folyó számla: Erdélyi Bank 2851—2900.

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.
AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
KOLOZSVÁR, BELKÖZÉP-UTCZA 11. SZ.
MINDEN KÜLDEMÉNY ODA INTÉZENDŐ.

Olvasóinkhoz.

Lapunk e számmal fennállásának negyedik évtizedébe lépett. Harmincz év óta szolgálja az „Erdélyi Gazda” hazánk keleti felének gazdasági érdekeit. E hosszú idő alatt a gazdaközvéleménynek mindig nyílt és egyenes, mindig figyelmes és tárgyilagos hangadója volt. Eszméket vetett fel, érdekeket védett, tanácsolt és tanított.

És most, e nagy fordulóponton, új alakban és erővel, de a régi hűséggel és kitartással indul további útjára.

Nem adunk nagy programmot. Néha: aki sokat ígér — keveset ad. Aki mai számunkat elolvassa, megismer minket: Kicsiny erőnket, őszinte, erős igyekezetünket. Karakterünk nem lehet más, mint a multban volt: a közt akarjuk tovább is becsülettel szolgálni. A közönség pártolásának arányától függ, hogy jövőre is: annyit adunk, mi ígérjük, hogy teljes erőnkkel igyekezni fogunk mindig legalább ilyen tartalommal. Hiszünk, hogy lapunk új alakja több eredményt biztosít törekvéseinknek s fokozni fogja olvasóink jóindulatu támogatását is. E jóindulatu segítséget kétféle nyilvánulásban kérjük önöktől, Tisztelt Olvasóink: **Olvassanak minket és irjanak nekünk.** Mit adhatnánk hasznosabbat a gyakorlat embereinek: a gyakorlat mezején született és kipróbált tapasztalatok könnyen érthető közlésénél! Amit tehát nekünk irnak, azt: egymásnak irják, azzal: közszolgálatot tesznek, mely másokat is hasonlóra ösztönöz. Ime, négy év óta ez képezi legfőbb célunkat: beszéltetni a gyakorlat embereit, közkinccsé tenni a jó gazdák tapasztalatait! És e szerep tisztességes betöltése bizonyára több haszonnal fog járni, mintha a nagy közigazgatási élet és kérdések irányításában vezérszerepre törekednénk.

Ismételten kérjük önöket: Olvassanak minket és irjanak nekünk. Ezt magunknak kérjük. Olvasóinknak boldog újévet kívánunk!

Kolozsvár, 1899. január 1.

Hazafias tisztelettel

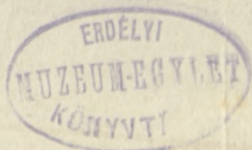
A szerkesztőség.

A Zalathnai kénkovand ipar részvénytársaság

Brassói kénsav- és műtrágya-gyára ajánlja legjobb minőségű mindennemű **műtrágyáit**

a t. ez. gazdaközönség figyelmébe. — 100 q.-án alóli megrendelést legcélszerűbb az „Erd. Gazd. Egylet” raktárához intézni. —
Árajánlatokkal készséggel szolgál a **KÖZPONTI IRODA BUDAPEST, IV. ker., Bécsi-utca 5. szám.**

(11. 1-X)

HIRDETÉSI ÁRAINK A RENDES SZÁMOKRA NÉZVE.

1. sz.

1-szeri közlés: à 4.50 frt.
 6-szori „ à 3.80 frt.
 12-szeri „ à 3.— frt.
 52-szeri „ à 2.50 frt.

2. sz.

1-szeri közlés: à 2.50 frt.
 6-szori „ à 2.— frt.
 12-szeri „ à 1.60 frt.
 52-szeri „ à 1.30 frt.

3. sz.

1-szeri közlés: à 1.50 frt.
 6-szori „ à 1.20 frt.
 12-szeri „ à 1.— frt.
 52-szeri „ à 0.90 frt.

5. sz.

1-szeri közlés: à 1.30 frt.
 6-szori „ à 1.10 frt.
 12-szeri „ à 0.90 frt.
 52-szeri „ à 0.80 frt.

6. sz.

1-szeri közlés: à 1.80 frt.
 6-szori „ à 1.50 frt.
 12-szeri „ à 1.20 frt.
 52-szeri „ à 1.— frt.

4. sz.

Mint az előbbi.

7. sz.

1-szeri közlés: à 2.— frt.
 6-szori „ à 1.70 frt.
 12-szeri „ à 1.40 frt.
 52-szeri „ à 1.20 frt.

9. sz.

1-szeri közlés: à 4.— frt.
 6-szori „ à 3.30 frt.
 12-szeri „ à 2.60 frt.
 52-szeri „ à 2.— frt.

8. sz.

Mint az előbbi.

10. sz.

1-szeri közlés: à 6.— frt.
 6-szori „ à 5.30 frt.
 12-szeri „ à 4.50 frt.
 52-szeri „ à 3.50 frt.

Egy egész oldal:

1-szeri közlés: à 20 — frt.
 6-szori „ à 18.— frt.
 12-szeri „ à 16.— frt.
 52-szeri „ à 12,— frt.

Egy fél oldal:

1-szeri közlés: à 10.— frt.
 6-szori „ à 9.— frt.
 12-szeri „ à 8.— frt.
 52-szeri „ à 6.— frt.

→ Minden árban a bélyeg is benne foglaltatik. ←

— A szöveg utáni első és a boríték utolsó oldalára feladott hirdetések 25%-al magasabban számítatnak. —

— Megrendelésnél kérjük az alak számára is hivatkozni. —

— Különleges hirdetések alku szerint —

ERDÉLYI GAZDA

AZ „E. G. E.” TAGJAI INGYEN KAPJÁK.
Előfizetési ár: Egész évre: 6 frt; Félévre: 3 frt;
Negyedre: 1 frt 50 kr. Egy szám ára: 15 kr.

Folyó számla: Erdélyi Bank 2851—2900.

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.
AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
KOLOZSVÁR, BELKÖZÉP-UTCZA 11. SZ.
MINDEN KÜLDEMÉNY ODA INTÉZENDŐ.

TARTALOM:

Olvasóinkhoz	1
Önálló eredeti cikkek.	
A kié a föld: azé a haza. <i>Ordódy Lajos</i>	3
A termésnek előre való eladása. <i>Dr. Papp József</i>	5
Tenyészállatdíjazások. I. <i>Szász István</i>	5
Raczká, vagy cigája? <i>Lészai Ferencz</i>	6
A sertésvész mai állása hazánkban. <i>Jakab L.</i>	6
Az ideai komlótermés és értékesítés. <i>Csérer L.</i>	8
A paczali leltár és a magyar színes hegyi- (riska) marha. <i>Cs. László László</i>	8
Tárcza:	
Népies időjósítás. <i>Milhoffer Sándor</i>	3
Kisebbszakközlemények:	
A pata ápolásáról. — Lencse és borsó-zsizsik pusztításának új módja. <i>Török Mihály</i>	9
Irodalmi szemle:	
Hazai lapokból. <i>R.</i>	9
Egyleti élet:	
Ig. vál. ülés. — Népszerű téli gazd. előadások	10
Kormányintézkedések:	
Fogarasi ménés	10
Vegyes közlemények	10
Üzlet, forgalom	11
Szerkesztői üzenetek	11
Hirdetések	

A kié a föld: azé a haza.

Szent István birodalmának két leg-szélsebb részében nyugtalanító tünetek merültek föl. A földbirtokok idegen nemzetbeliek kezére kerülnek. A már tulsokáig tartó agrár-válság és egyéb okok miatt vagyonában megrendült birtokos-osztály nem képes eladósodott földjén magát többé fenntartani és eladja birtokát a legtöbbet ígérőnek, nem nézve azt: magyar hazafi, vagy más minő nemzetbeli-e a vevő? A

nyomor, mely ijesztő körvonalakban jelenik meg lelki szemei előtt, a hazafias érzésnek még csiráját is előli benne s csak arra gondol, hogy megmentse még valamit vagyonának romjaiból, — *bárkitől jöjjön a segítség!*

Tekintsünk csak Pozsony, Nyitra, Trencsén, Sopron, Moson vármegyékre, s megdöbbenéssel látjuk a tömérdek lakatlan curiákat, a melyek helyett poroszok, csehek, morvák s mások rendeztek be maguknak tanyákat. Az ország másik felén, Erdélyben, az oláh nemzetiségi bankok szedik össze vagyonukban megrendült véreink birtokait, hogy azokat nemzetiségük erősítésére fordítsák.

Ezen megdöbbenő symptomák sokkal nagyobb számban kezdenek már jelentkezni, semhogy hideg vérrel nézhessük tovább a nemzet pusztulásának e folyamatát.

Irtózáttal gondolunk ezen vagyoni hanyatlás várható következményeire. A meddig a föld a kezünkben volt, kiállottuk évszázadok pusztító viharait. Ha le is tiportattunk, előbb-utóbb mégis csak összeszedtük magunkat. Erőt adott újra a föld, mint Anteusnak Herkulussal folytatott küzdelmében. De ha kirántják a földet alólunk, akkor Anteus sorsára kell jutnunk.

Érzi ezt a magyar társadalom minden tagja. Beszélgetéseinkben sokszor hányjuk ezt a bántó themát. A vége rendszeren az a megjegyzés: *Ki tehet ez ellen?*

Kicsoda? Az állam és a magyar társadalom minden tagjának vállvetve kell

itt tennie! Nem szabad összekulcsolt kezekkel csodákért könyörögni, hanem megfeszíteni minden erőt, a melylyel még bírnunk és meg kell menteni a meg megmenthetőt, mert ne feledjük el, hogy az egyik bukás után jöhet a másik, a harmadik s így tovább — végre reánk vagy ivadékaikra is rákerülhet a sor — holott ma még talán, minden vihar hullámcsapásával szemben, sziklaszilárdnak érezzük is posztionkat.

Az ország nyugoti részének deposedálása mindenestre nyugtalanító, de legalább van valami jó oldala is. Az idegenek nagy tőkével jönnek be, intensiv gazdálkodást honosítanak meg, a mely példaként hat a környezetre is. Azután egyrésze a jövevényeknek megtanúlja nyelvünket és megszeretve fajunkat, magyarrá válik, külsőleg is, érzületben is, családainkba beolvadnak és ekként a magyar nemzet tagjaivá válnak.

Sokkal szomorubbak az állapotok Erdélyben! Itt egy vértelen, de annál ádázabb harc folyik a magyar faj ellen, a mely táplálékot a predeali bérczek mögül nyer — s a román pénzüzetek által occupált birtokok a magyar nemzetre nézve teljesen el vannak veszve. Itt kell az ellenactiónak megindulni haladéktalanul, erélyesen és a legszivósabb kitartással, a haza összes erőinek felhasználásával; mert különben előbb-utóbb elveszthetjük Erdélyt, a mely századokon át a magyar államiságnak fenntartója volt.

TÁRCZA.

Népies időjósítás.

Összegyűjtötte: Milhoffer Sándor.

I.

1. Nagy pelyhü hó gyenge tél, apró hó kemény tél.
2. Hogyha esett éjjen, reggelre kitisztul egészen.
3. Ha estve kezd esni, reggelig is eltart.
4. Ha reggel kezd esni, ritkán tart az estig.
5. Ha éjjel nem volt harmat, úgy eső lesz.
6. Ha messze fekvő hegyek közel látszanak, eső lesz.
7. Tél ha késik is, ki nem marad.
8. Ha rekkenő meleg van, az eső is közel van.
9. Ha sok harmat van, szép időt várhatunk.
10. Ha éjjel nem volt harmat, esőre van kilátás.
11. Annál nagyobb a harmat, mennél nedvesebb a talaj.
12. Brassó hegye félre csapott kucsmája Esős időnek az előpostája.
13. Ha beszorul a hordó akonája, esőt várhatunk.
14. Sötétes fellegek esőre mutatnak.
15. Bárány felhők szép időre mutatnak.
16. Ha a húr megereszkedik, esőt várhatunk.
17. Ha a völgyben levő köd nem száll a ma-

- gasba, úgy szép idő lesz.
18. Ha a távolabb fekvő helyek bűzös szaga jobban érezhető a rendesnél, úgy esőt várhatunk.
19. Ha kemény a harangkötél, esőt várhatunk.
20. A milyen idő van péntek délbén, olyan van vasárnap is.
21. Pipál a hegy, eső lesz.
22. Téli menydörgés jó termés.
23. Szoros zsákmadzag eső jele.
24. Tyukszemek, behegedt sebek, megfagyott testrészek ha érzékenyek, eső lesz.
25. Testrészek fájdalmas nyilalása esőt jelent.
26. Beszorul a csutora födele, eső lesz.
27. Ha a vas izzad a szabadban, úgy eső lesz.
28. Ha a kapa, kasza feketedik, eső lesz.
29. Ha a kövek izzadnak, esőt várhatunk.
30. Foltosodik a kövezet, eső lesz.
31. Ha szerszám nyele munka közben hamar kiszárad, esőt várhatunk.
32. Feszül a lúdfia meg az ablakráma, esőt várhatunk.
33. Ha a füst felfelé száll, szép idő lesz.
34. Ha a füst lecsap, eső lesz.
35. Ha álmos vagy, eső lesz.
36. A magasban futó felhők szétre mutatnak.
37. Ha a szél haladása az óramutatóval meg egyezik, úgy szép idő lesz; ha fordítva halad, eső lesz.
38. A sötétkék égbolt esőnek a jele.

39. Száraz tenyér közeli eső.
40. Ha a szél napközben nyugatról délre fordul, úgy száraz időt várhatunk.
41. Ha a szél napközben délről nyugatra fordul, úgy esőt várhatunk.
42. Ha csendes meleg időben szélforatagok támadnak, zivatar lesz.
43. Ha beborult égen apró fellegeket hajt a szél, tartós eső lesz.
44. Arról jön a szél, a merre a pók a hálóját fordítja.
45. Erősen körvonalozott felhők szelet vagy esőt jelentenek.
46. Éjjel támadt szél nem oly tartós, mint a nappali.
47. Északkeleti szél este megszűnik, reggel újra kezdődik.
48. Északnyugoti vagy északi szél este rendszeren meggyengül.
49. Délkeleti szél nem tartós.
50. Ha az északi szél ereje délelőtt abba nem hagy, úgy délután is folytatódik.
51. Északi és keleti szél hűvös száraz időt hoz.
52. A déli szél nedves, meleg idővel jár.
53. A nyugoti és délnyugoti szél esőt jelent.
54. Ha a nap tisztán kél, meleg idő lesz.
55. Ha a nap nyugtakor felhős, úgy tiszta időt lehet várni.
56. Ha virradatkor a csillagok nyugta után

Mert, a kié a föld: azé a haza! Földeinket meg kell tehát tartani, meg kell menteni az elveszéstől!

De hogyan? Ez az a kérdés, a melyre meg kell végre találnunk a helyes megoldást, hogy hozzá foghassunk a *honvédelem* e harcához. Adja elő mindenki a legjobbat a mit tud, s ha e lapok hasábjain néhány eszmét vetek föl ez irányban, legyen ez csak szerény kezdet a jobbnál-jobb eszmék fölvetésére és gyors megérlelésére.

Az első a mit hangsúlyozok az, hogy az államnak nemcsak nem helyes tétlenül észni e védelmi harcot, hanem minél harkonyabban kell azt támogatnia; mert sohase feledjük el, hogy az évezredek uralkodó faj ez országban a magyar és erről a szerepéről lemondania nem lehet, nem szabad.

Oly agresszív föllépést, mint a porosz kormányé a lengyelekkel szemben, a mi viszonyaink között nem tartanék helyesnek, mert a poroszok az ő Rentenbankjokkal, a melyhez az állam már 10 millió marka segélylyel járult, valóságos irtóharcot indítottak a lengyelek ellen. Megveszik ugyanis birtokaikat és közép- és kisbirtokokra parcellázva, óriási könnyítésekkel adják át a német elemnek, hogy ezzel Posen germanisatióját befejezzék.

Ezen Bismarki erőszakos modor applikálása a mi viszonyaink között nagyon kihivhatná ellenségeink ellenharczát, — de csupán a mi fajunk birtokainak megvédelmezésére és megtartására irányuló áldozataink ellen *szava sem lehet senkinek*. A meddig csak e keretben mozgunk, nem lehet joga senkinek a beleszólásra, sőt még ellenségeinknek is el kell ismerni, hogy az etikai kereteket át nem hágtuk.

De ezzel reá mutattam arra, hogy némileg hasonló helyzetekben az államilag támogatott Járadékbankok képezhetik csak a helyes megoldási módozatot, azzal a különbséggel, hogy míg a poroszoknál csak az állam hozza meg az áldozatokat,

nálunk ezen áldozatok zömét a társadalomnak kell meghoznia.

Tehát egy „Erdélyi járadékbank-részvénytársaságot“ tartanék czélszerűnek megalapítani, a melynek rendeltetése lenne az egész ország minden hazafiasan gondolkozó polgárát megnyerni arra, hogy képessége szerint részvényeket jegyezzen és ezzel megadja a módját oly jelentékeny tőke összehozatalának, a mely egyéb források hozzájárulásával — a kitűzött czél elérésére elégséges legyen.

Az egyéb források pedig szinte léteznek. Itt van az állam első sorban, a mely úgy mint az országos központi szövetkezet létrehozatalánál, megteheti a magáét. Azután ott vannak a magyar pénzüzetek, a melyek ilyen hazafias czél elől el nem zárkozhatnak, — ott van az Emke is, a mely 1½ milliónyi tőkét méltóbban nem fordíthatná hivatásának érvényesítésére, mint ha e bankban helyezi el.

Nézetem szerint nem oly sivárak a kilátások, hogy ezen tényezők összműködéséről lemondani kellene, mert ha a dolog okosan inscenáltatik és a politika, mely mindjárt megszüli az egyenetlenséget, az intézményből kizáratik, akkor a czélt meg lehet közelíteni.

Föltéve már most azt, hogy ez sikerül, lássuk azt, hogy miképen fogna hozzá e járadékbank feladatának megvalósításához! Nézetem szerint a következőleg:

A bank megvásárolná a tulajdonosaik által tovább nem tartható birtokokat és a szerint, a mint erre alkalmasak, közép- és kisbirtokokra osztaná föl. Ezeket a porosz Rentenbank módjára vagy *eladná* járadék fizetése ellenében a jelentkező közép- és kisbirtokosoknak, vagy kiépítve *hosszu bérletekre kiadná*. Ez utóbbi módot Erdély viszonyai között referálnám, miért? mert úgy gondolom, hogy ezen járadékbanknak nemcsak a föld megtartása a nemzet számára képezne czélját, hanem egyszersmint meggátlása annak a rákfenének is, a mit székelykivándorlás néven az egész ország

szomorúságára ösmernünk kell. Ezt a kivándorlást és véreink kiáramlását — ide kellene terelni az ország belseje felé, mert legitim törekvés az, hogy a nemzet szaporodása a saját és nem idegen nemzet erősítésére szolgáljon. A bérleti rendben pedig majdnem egészen vagyontalan családoknak tenni lehetővé a megtelepedést; mert a bank jótékony munkásságának még odáig is kellene terjedni, — hogy a szövetkezeti intézmény felhasználásával — még az ingófelszerelésben is támogatására legyen a megtelepülőnek. Csakis így lehetne a székely kivándorlást megakasztani s ha — még a culturalis fejlődés szükségét is szem előtt tartva — nem mulasztjuk el az alföld népét és Somogyinak Szlavonia felé húzódo intelligens magyar földnépét is oda terelni: ekként a fejlettebb culturára is a lökést megadjuk.

Szerény nézetem szerint, egy ily járadékbank megalkotása juttathat legközelebb a czélhoz és az *erdélyi gazdasági egyület* lenne hivatva a kezdeményezésre, — mert a nagy közönség *csak így bizna meg* abban, hogy az intézmény a nemzeti ideálok körében bennmarad és nem válik politikai küzdelmek játéklabdájává.

Ime ezekben bátor voltam előadni — természetesen csak vázlatosan — azt a módot, a melyet a magyar föld megmentése érdekében, egyelőre a legveszélyeztetettebb ponton, Erdélyben fogantatba venni kellene. Korántsem ambitionálom azonban magamról azt, hogy ezen általam javasolt megoldáson kívül nem létezik tán jobb is. A jobbnak mindig győzedelmeskedni kell a jón és az eszmék harcának e szép mezején: az *Erdélyi Gazdában*, nemcsak hogy óhajtanó, de sürgősségénél fogva parancsolólag szükséges is, hogy mindenki, a kit e tárgy érdekel — és kit ne érdekelne? — és jó eszméi vannak, ezt közkinccsé tegye. És pedig minél előbb! Mert: „*Periculum in mora!*“

Ordódy Lajos.

- 3—4 órával azoknak körvonalai vörösek vagy fehérek, úgy derült idő lesz.
57. Ha napkelte előtt látszanak a sugarak, esetleg megtörve jutnak hozzánk, vagy a felhők közül ütnek ki, úgy hideg lesz.
58. Ha a nap, keltével mindjárt tüzesen süt, úgy szél lesz.
59. Ha napkelte előtt sötétes felhők vannak az égen, úgy esőt várhatunk.
60. Reggel erős napsütés esőt hozhat.
61. Ha reggel 4—9-ig esik, úgy délig kisüt a nap.
62. Napkelte után támadt szél tartós.
63. Erős esti pirra szép idő jön.
64. Reggeli pirosság az égen esőt hoz, vagy esteli szelet.
65. Ha erős hajnalpir van, eső lesz.
66. Ha a csillagok fénye nagyon erős a hold halványabb színezete mellett, úgy eső lesz.
67. Ha sok a csillag, esőt várj.

Naplementkor:

68. Sötét vörösbe játszó színezet esőt jelent.
69. Zöldes színezet szeles esőt jelent.
70. Piros színezet szeles esőt mutat.
71. Világossárga színezet mellett szelet várhatunk.
72. Halványsárga színezet mellett eső lesz.
73. Sárgás vörös színezet nagyobb változásokra mutat.

74. Ha a napnak sárgás zöld színe van, úgy esőt várhatunk.

Ha a szivárványban:

75. a zöld szín széles és élénk, úgy esőt várhatunk.
76. Ha a vörös szín a legerősebb, úgy vagy eső, vagy szél lesz.
77. Ha a szivárvány egyszerre eltűnik, úgy tartós jó idő lesz.
78. Nagy szárazság, utána szivárvány, esőre mutat.
79. Két-három szivárvány szép időre mutat, de két-három nap multán eső követi.
80. Reggel látott szivárványt eső követ, déli, tartós esőre, esteli, szép időre mutat.
81. Sok eső után szivárvány, közeli derült időre mutat.
82. Ha a hold 3—4 nappal ujhoid előtt vagy után, holdtölte előtt vagy után tisztán, fényesen világít, derült időt várhatunk.
83. A holdujulás négy első napjából lehet a következő napok időjárására következtetni.
84. Ha holdtöltekor vagy ujhoidkor nem változik meg a szél járása, úgy az állandó marad.
85. Ha a holdnak udvara van, eső lesz.
86. Ha a hold udvar nélkül tisztán világít, szép idő lesz.
87. Ha a hold sötét, megváltozik az idő.

88. Ha a hold halvány, úgy esőt várhatunk.
89. Ha a hold vöröses színű, úgy szeles idő lesz.
90. Ha a jerikói rózsza ágai kiterjeszkednek, esőt várhatunk.
91. A babakalács (más néven disznó tövis) szíromlevelei ha összecukódnak, esőre változik az idő.
92. Eső előtt a réti lóhere felegyenesedik.
93. A kis szulák, az orvosi pereméz, s a csilaghúr eső előtt kelyheiket bezárják.
94. A gólya orrú fű polyvaszájai nedves időben kibontakoznak s körbe csavarodnak.
95. A vadzab, s a gerely szájai nedves levegőben kiegyenesednek, szárazban lehajlanak.
96. Ha a nyul árkot fekszik, szél lesz.
97. Ha télen több nyul van az erdőben a rendesnél, úgy havat várhatunk.
98. Ha a hollók csoportosan járnak eső lesz.
99. Ha több gólya száll le a szántó földre eső lesz.
100. Ha a hangyák rakásra gyűlve sűrűnekforognak, eső lesz.
101. Veréb s baromfi ha porban fürdik, légy ha kitartóan csip, só ha nyirkos, szalonna ha lágyul, eső lesz.
102. Ha az állatok a rendesnél jobban veszedkednek, marakodnak, nyugtalanok, eső lesz.
103. Ha a macska mozdít, esőt lehet várni.

A termésnek előre való eladása.

Érdekes s a mai viszonyok között a gyakorlati életben mindennap előforduló gazdasági jogügyletet képez a várható termésnek előre való eladása, — nem a tőzsdei u. n. különbözeti ügyleteket értve ez alatt, hanem azt, midőn a gazda saját — még ugyan valósággal meg nem levő, de várható — jövőndő termését adja előre el.

Maga az ügylet háromféle lehet:

I. Midőn a gazda a vásárt úgy csinálja meg, hogy eladja előre meghatározott fix átalány árért, a várható összes p. o. buzatermését, annyit a mennyi lesz s olyant a milyen lesz;

II. Midőn a gazda eladja ugyan egész várható buzatermését; de nem átalányban meghatározott árért, hanem mm.-ként megállapított árért, — annyit, a mennyi teremni fog; végre

III. Mikor a gazda elad várható buzaterméséből, mondjuk 200 mm.-t, tehát egy meghatározott mennyiséget előre megállapított vételárért, a mikor is a mennyiség és az ár határozott, s csak a minőség bizonytalan.

Lássuk már most, milyen jogi szabályozást nyerne ezen esetek:

A nálunk érvényes osztr. polg. törvénykönyv 1276. §-a az első esetet a szerencse szerződés közé sorozza s azt mondja, hogy a vevő „szenvedi az egészen meghiusult várakozás veszélyét; de minden rendes nyert használatok is őt illetik,“ a mi annyit tesz, hogy a vevő a meghatározott átalányárat minden körülmények között teljesen megfizet tartozik, akár terem valami akár nem és akár jó lesz az, akár nem. Az eladó gazda a maga részéről a szerződésnek eleget tett, ha földjét jól megmivelte s mindent elkövetett, a mit egy rendes gazda a saját érdekében megtenni szokott. A vevő tehát valóban a szerencsére számít, mikor így vásárol s ezért természetesen olcsóbb áron is vesz, de az eladó is veszhet az ügylet mellett, legalább is annyit, hogy a jó esztendő feles hasznai, nem az ő, hanem a vevő javára esnek. Ez az ügylet nálunk leginkább a gyümölcsstermelésnél van elterjedve.

A második eset már reálisabb, mert itt az ár végösszegében, a mennyiség szerint igazodik s a vevő annyit kap, a mennyi lesz s olyant, a milyen lesz, de annyi mm.-nak az előremeghatározott árát is fizeti meg, a mennyi megtermett. A gazdasági jogélet terén ez és a harmadik eset tulajdonképen egyformán bíráltatik el.

A különbség a kettő között csak annyi, hogy a második esetben az eladó gazda az összes megtermett mennyiséget — kivéve a saját gazdasági céljaira szükséges mennyiséget — átadni s a vevő átvenni tartozik, míg a harmadik esetben csak az előre meghatározott eladott mennyiséget.

Az optkv. 1275. §-a az ilyen ügyleteket rendes adásvevési szerződésnek tekinti és nevezi; s tényleg azok is.

A dolog ezen ügyleteknél úgy áll, hogy a gazda olyan időben adja el termését, midőn annak mennyisége és minősége még nagyon is bizonytalan és sok esélytől függ, de az eladott áru annyiban még is *egyedileg* meg van határozva, hogy az eladó *saját termését* képezi. Ez fontos pedig azért, mert ha az eladónak a második esetben termése nincsen, vagy a harmadik esetben nem annyi, mint a mennyit eladott, úgy csak a meglévő mennyiséget adja át s azért vevő az át nem adott mennyiség után árkülömbözötet, mint kártérítést nem követelhet, csak annyit, hogy, ha a vételárat esetleg már előre kifizette, a nem szállított mennyiség után fizetett vételár neki visszatérítessék.

Ellenben, ha az eladott áru egyedileg ekként meghatározva nem lenne, a vevő követelhetné, hogy eladó más hasonló minőségű árut szállítson, vagy a vételár s a szállítási időben létező piaci ár közötti különbözötet

fizesse meg; a mi, ha a gabona ára felment, bizony az eladó gazdára nagyon terhes lenne.

A magyar kir. Curia legujabban éppen két ilyen esetet döntött el ítéletileg s mindkét esetben azt a jogi elvet állapította meg, hogy: „Ha a vételi ügylet nem általában p. o. buzára, hanem az eladónak *saját termésére* tehát egyedi árura nézve jött létre, úgy az áru átadásának kockázata a vevőt is az ügylet megkötésének idejétől kezdve terheli és így, ha az áru az előadó hibáján kívül át nem adható, a vevő az egyedi áru helyett, más hasonló árunak átadását nem követelheti, hanem csak az előbbi állapotba való visszahelyezést, illetve az adott ellenérték visszafizetését, illetve az adott ellenérték visszafizetését akkor, ha az egyedi áru átadásának lehetetlensége egyaránt a vevő és eladó hibáján kívül következett be.

Ez a jogszabály egyenesen kizárja azt, hogy az eladó az áru átadásának hibáján kívüli lehetetlensége esetében, a mikor őt szerződés elleni mulasztás nem terheli, az áru helyett, annak megfelelő egyenértékének fizetésére köteleztessék“.

Mindezeket pedig, az igazságszolgáltatás ezen újabb határozatai alkalmából azért tartottuk szükségesnek elmondani, hogy gazdasáraink terményeiknek — az általunk ugyan elvi okokból nem helyeselt — előre való eladása esetében különösen kikötve meghatározott időből várható *saját termésüknek* megállapított mennyiségét adják el. hogy ez által kisebb termelés esetén a vevővel szemben — minden kártérítési vagy árkülömbözeti követeléstől mentve legyenek.

Dr. Papp József,
kolozsvári ügyvéd.

Tenyészállat díjazások.

I.

Az állattenyésztés emelésére hazánkban megindított számos üdvös intézkedések között kétségtelenül igen előkelő helyet foglalnak el az állatdíjazások, mert ezek nemes versenyre keltik a tenyésztőket, a minnek jó következményei, mint más téren, úgy itt sem maradhatnak el.

Minden kezdetnek meg vannak azonban a maga nehézségei, melyek leküzdésére közös akarattal kell küzdenünk, hogy évről-évre szebb eredményeket legyünk képesek felmutatni. Az állatdíjazások sem szükkölködnek ilyen leküzdendő nehézségekben és a nélkül, hogy e tekintetben felül akarnám bírálni bárkinek is a díjazások körül követett, vagy nem követett eljárását, legyen szabad foglalkoznom röviden, állattenyésztésünk emelésének ezen fontos rugójával. Azt hiszem, nemcsak nekem de minden az állattenyésztés iránt érdeklődő gazdának őszinte öröme szolgálja, ha e tárgyhoz számosan szólhatnak hozzá, mert így egy kis eszmecsere fejlődne ki a dolog felett, a mi mindenestre hivatva volna tisztázni a még tisztázandó eszméket.

Hogy az állatdíjazások dolgával nemcsak nálunk, hanem más vidékeken sincsenek rendben, bizonyítja Szalay János kartársamnak a Mezőgazdasági Szemle november havi számában hasonló cím alatt közölt cikke, s miután magam is résztvettem az ősz folyamán 5 ilyen díjazáson, kötelességemnek tartom az ott szerzett impressiókat közölni.

Mindenek előtt kívánatos volna, hogy az illetékes körök, értem ez alatt a gazdasági egyletek és megyei közgazdasági bizottságokat kissé több érdeklődést tanúsítsanak az ügy iránt, hogy azok nagyobb elterjedésnek örvendjenek, mert manapság megtörténik, hogy egyes vidékeken még a földművelésügyi kormány által felajánlott díjakra sem reflektálnak, pedig ezek elnyerésének feltételei vajmi kevés nehézségbe ütköznek s mindössze abban culminálnak, hogy az illetékes állattenyésztési kerületi felügyelőségekhez egy, a vidék tenyésztési viszonyainak megfelelő díjazási tervezet vagy legalább egy államsegély iránti

kérvényt nyujtsanak be — természetesen a Földművelésügyi Ministerhez czimezve — melyben csakis nagyobb városokban vázoltatnának a díjazás részletei azon összeg megjelölésével, melylyel az illető vármegye, vagy gazdasági egylet volna hajlandó a díjazáshoz hozzájárulni és a melynek kiegészítésére szolgálna a kérelmezett államsegély.

Azért tartanám helyesebbnek ezen módozatot, mert az illetékes állattenyésztési felügyelő számításba vévén a rendelkezésre álló anyagi eszközök nagyságát és ismervén a díjazás helyszínének állattenyésztési viszonyait, bizonyos egyöntetűséggel állítaná össze a díjazandó csoportokat állat-faj és ivar szerint és megállapíthatná a kiosztandó díjak számát és nagyságát.

Egyes vármegyék és gazdasági egyletek már ma is elismerésre méltó anyagi áldozatokat hoznak, a díjazási célokra fordított összegek által, állattenyésztésünknek, de még mindig sokkal nagyobb azok száma, a melyeknek e téren való működését a jövő kell meghozza, hiszen ily irányu erkölcsi és anyagi támogatásokkal a legnagyobb mértékben járulhatnak hozzá a nép jólétének emeléséhez, mert a közvagyonosodásnak alig van biztosabb eszköze a virágzó állattenyésztésnél. Nem mulaszthatom el e helyen, hogy legnagyobb elismeréssel ne adózzak Nagyküküllő vármegyének, mely évenként tetemes összeget fordít lódíjazásokra, kopár területek befasítására, vízmosások megkötésére és sok más hasznos közgazdasági dologra, s a mellett szarvasmarha, sertés és juhdíjazásokra is juttat mind az 5 járásnak évenként 315—315 forintot, tehát összesen 1575 forintot; de meg is látszik ez, a megye állattenyésztésén. Hála és köszönet érte a vezérlő férfiaknak.

Az erdélyi vármegyék közül még Szebenmege fordít évenként 340 frtot állatdíjazási célokra. Követendő példa tehát, volna már, csak találkozzanak követői, mert egy maga a földművelésügyi kormány, habár tete mes összeget áldoz évenként állatdíjazásokra és tenyészállat vásárookra, ma még nincsen azon helyzetben, hogy a közigazgatási hatóságok és a gazdasági egyesületek közreműködése nélkül az ország minden részére kiterjeszhetné áldásos működését. S egyébiránt mindent csak a kormánytól várni, nem is méltányos.

Ha állami, megyei és egyleti úton a díjazások anyagi eszköze biztosítva van, hozzáláthatunk a kivitelhez.

Nézetem szerint itt nem a kivitel külszínére, pompájára fektetendő a főszűly, a hogy ez ma sok helyen történik, sőt ellenkezőleg a rendezési költségek minimumra való szállítása lenne a fődolog, hogy a tulajdonképeni célra, azaz a díjakra, mentől több pénz álljon rendelkezésünkre.

Az összes rendezési költségek egy pár száz darab hirdetmény nyomtatásából állanak, melyek lehetőleg lendületes és népies irányban tartva hirdessék a díjazás célját, feltételeit és magát a programot, hogy ezek után minden, a megye vagy járás területén lakó kispap értesüljön a dologról. Tapasztalatból tudom, hogy a most szokásos eljárás mellett nagyon sokan vannak olyanok, a kiknek tudomásukra sem jut a díjazás meghatározása.

Legjobb lenne a díjazásokat a vidéki központokon tartatni szokott országos vásárokkal kapcsolatba hozni és pedig olyan formán, hogy a díjazás egy nappal előzze meg a vásár kezdetét. Így ezen vásárok idővel jó tenyészállatvásárokká nőhetnek ki magukat. Ennek hátrányául fel lehetne ugyan hozni azt, hogy így inkább kínálkozik az alkalom a díjazott állatok eladására, holott ezt bizonyos mértékig korlátozni kellene, ez azonban kisebb baj lenne annál az indolentiánál, a mivel ma lépten-nyomon találkozunk, mert ily díjazásokra már a vásár kedvéért is sokan elhozzák állataikat, a kik különben csupán a díjazáson nem jelentek volna meg. A jó anyag

eladásának meggátlására pedig általánosság kellene tenni azon itt-ott ma már szokásos eljárást, hogy a nagyobb díjakat nyert anya-állatok tulajdonosaitól kötelezvények vonassanak be azok tovább tenyésztése iránt, a díjazott apaállatokra vonatkozólag pedig szokásba kellene hozni, hogy a mennyiben azok eladatnának, az elővételi jog az állami kincstár részére biztosíttassék, községeknek való kiosztása czéljából.

Az ilyen vidéki díjazásokon állami díjakban természetesen csak kis tenyésztők részesülhetnek. Ott a hol elég pénz áll rendelkezésre, mint például Nagyküküllő-megyében, külön díjazásokat lehetne rendezni a nagytenyésztők állatai számára. Azon eljárás, hogy nagy és kis tenyésztők együtt díjaztassanak, határozottan helytelen, mert a kis tenyésztőknek nem áll rendelkezésére az az anyagi és szellemi tőke, a mi a nagy tenyésztőknek, igazságos bírálat alapján minden díjtól elesnének, a minnek természetes következménye az volna, hogy ép az az elem riadna el teljesen a díjazásokon való résztvevésről, a melynek azon legnagyobb számban kellene képviselve lennie.

A nagy tenyésztőknek különben is bő alkalmuk nyílik állataik bemutatására a nagyobb kiállításokon, hol egyenlő erővel versenyezhetnek. E mellett azonban, hol a helyi viszonyok úgy kívánák, kisebb díjazásokon is megjelenhetnek, de csak diszoklevelet nyernének állataik.

Szász István,
m. kir. áll. teny. felügyelő.

Raczka, vagy cigája?

A nálunk tenyésztett fejős juhok között különösen két fajta válik ki, a raczka és a cigája; előbbi majdnem az egész országban el van terjedve, utóbbi fajta azonban leginkább csak az erdélyi részek délkeleti hegyvidékén és újabb időben a Bánátságban tenyésztik.

Dr. Szentkirályi, a kolozsvári gazd. tanintézet igazgatója — ki a cigáják lelkes apostola — hívta fel újabb időben a gazdák figyelmét, ezen valóban több méltánylást érdemlő, fejős-juh-fajtára; az ő biztatása folytán szereztem én is az 1895 év nyarán cigájákat, melyeket, a bergési időszakot kivéve, egy nyáiban tartottam a raczkákkal, megtudandó különösen azt, hogy teljesen egyenlő viszonyok és körülmények közt tenyésztve a két fajta, melyik javára fog a mérleg billenni.

Három és fél évi idő azt hiszem elég arra, hogy minden körülményre nézve elég adat álljon rendelkezésemre. Igyekezni fogok kísérletem eredményét minden részrehajlás nélkül közölni, esetleg talán gazdatársaim közül egyik-másik hasznát veheti.

Mindkét fajta fejős juh lévén, első sorban a *tejelési képesség* jön tekintetbe; erre nézve azt állíthatom, hogy körülbelül egyenlő mennyiségű tejet szolgáltatnak; azooban a cigája-juh teje több zsírtartalommal bír, mint a raczkáé, ezt már szabad szemmel is láthatjuk, de bizonyítja az is, hogy az egykoru bárányok közt daczára azon körülménynek, hogy elléskor a cigája rendszeren kisebb, mint a raczka — mindig kövérebb és fejlettebb a cigája.

Nálam a raczkák határozott előnyben voltak, de ez — tekintve, hogy raczka-nyájam egy sok éven keresztül gondosan kiválogatott és csak jól tejlő juhokból áll, míg a cigájákat már az idő rövidege miatt sem lehetett kiválogatni, — nem lehet irányadó. Tény az, hogy úgy a dr. Szentkirályi által gyűjtött adatok, mint a kolozsi áll. telepen és más cigája tenyésztéssel foglalkozó gazdák adatai szerint is, tejlő képesség tekintetében nem állanak a raczkák megett. Azon megfigyelt körülményt, hogy a cigáják általában 3—4 héttel korábban apasztottak el, mint a raczkák, szintén a már fennebb említett kiválasztásnak tudom fel

Másod sorban jön tekintetbe a *bárány értéke*. Oly vidéken, hol a korai bárányokat jól lehet értékesíteni, határozott előnyben van a raczka. A cigája bárányok gyapja kis körükben nagyon csunya, a hány, annyi féle, ennek folytán bőre is értéktelen. A korai bárányokat vásárló mészárosok pedig épen a szép bőrre adnak többet, mint a húsrá. De viszont a hol a bárányokat felnevelik és a hol különösen ürüket nevelnek, ott határozott előnyben, még pedig nagy előnyben van a cigája.

Kolozson olyan 2 éves ürüket láttam, a melyek vetekednek az angol hús-juhokkal; s tekintetbe véve azt, hogy amazoknál 100 perccel kisebb igényűek és nem kényesek; még felül is mulják őket. A ki nagyobb fogyasztó piacoktól távol gazdálkodik és a korai bárányt nem tudja jól értékesíteni, annak okvetlenül a cigája tenyésztését ajánlom.

Harmad sorban jön a *gyapju értéke* tekintetbe; itt már határozottan a cigája javára billen a mérleg. Nálam a 3 évi nyírási eredmény átlagosan 1.93 kiló a nagy juhnál, 1.50 kiló az 1 évesnél, tehát körülbelül annyi, mint a raczkánál, de már az árban nagy különbség van; mert míg a raczka gyapját alig lehet átlagos árban 40 frton eladni, addig a cigája gyapja 60—70 frt között kel el.

A mi a *legelő értékesítését* és igényteljeségét; vagy talán jobban mondva igénytelenségét illeti, mindkét fajta egyenlő kis igényű. El él a kopár hegyi legelőn, sőt még a nem nagyon mély hótakaró alól is kikaparja silány eledelét. (Magától értetődik, hogy a rossz legelő a tejlés rovására megy.) Talán azt is állíthatom, hogy a kopár száraz oldalokat jobban értékesíti a cigája, mint a raczka; fogazata a cigájának erősebb, mint a raczkának, sokkal később csorbul ki, mint emezé. A téli hideget mindkét fajta egyenlő jól türi.

Nincs az a savanyu, vizenyős legelő, hol a cigája ne egyék és épen ez a kevésbé válogatása teszi lehetetlenné a cigája tartását oly vidékeken, a hol a juhak könnyen mételyesednek. Köztudomásu dolog, hogy a máj-mételyt okozó élősd, tenyészetének első időszakát az apró vizesigákban tölti, melyeket a juh, legelés közben a füvel együtt magába szed; a gyomorból az epevezetékken keresztül a májba jut, hol tovább fejlődik. A raczka szerencsére nem igen szereti a vizenyős helyen növény, többnyire savanyu füveket, ily helyeken csak olyankor legel, midőn nagyon éhes, ez által aztán meg is menekül a mételytől, míg a cigája étkeesebb és kevésbé válogatós természeténél fogva az ily helyeken is jóízűen legel. A tavalyi rendkívüli vizes esztendőben nálam is pusztultak mételyben a juhok; de míg a raczkának csak 8%-e hullott el, addig a cigájából 21% pusztult el. A cigájának falánksága egyrészt előny, de másrészt épen a fennebb kimutatott okokból hátránya is.

A lenyuzott vagy elhullott állatok *bőrének* értéke között nagy különbség van; ugyanis egy raczka gyapjas, ugynevezett bunda-bőrt 1—1.20 frttal fizetnek, míg egy cigája ugyanolyan minőségű bőrért alig lehet 40—50 krt kapni. Általában a cigája-bőr feltűnően vékony és gyenge, de hát rendszeren nem is azért tartja az ember a juhat, hogy a bőréből pénzeljen.

A raczka és cigája *keresztezések* egyáltalában nem sikerülnek; megpróbáltam fekete raczka-anyákat cigája-kossal párosítani, azon reményben, hogy a keresztezésből rövid gőndör fekete szőrű bárányok lesznek; az eredmény épen az ellenkező lett, a mennyiben a bárányok tarka, sima, kecske-gidóhoz hasonló szőrével bírtak. A cigája-anya és raczka-kostól származó ivadékok is értéktelenek.

Test-súlyra nézve körülbelül egyforma az eredmény; az octóberben megejtett mérés szerint:

egy anya átlagos súlya 40—41 kiló.
egy kos „ „ 51—52 „
egy idei bárány „ 22—23 „
ugy a raczka, mint a cigájánál.

Összegezve a fennebbi irtakat, a kísérlet eredménye röviden a következő:

Nagyobb fogyasztó piacoktól távolabb fekvő vidéken, hol a korai bárányoztatás nem fizeti ki magát, kopár száraz legelőn, hol a mételytől sem kell annyira tartani, inkább beválí a cigája tenyésztése, mely egyenlő tejlés mellett, jól értékesíthető ürüt és drágább gyapjut termel. Míg az alantabb fekvő, dúsabb legelővel bíró, de az elmételyesedésnek inkább kitett helyeken, még ha a korai bárányokat is jó árban lehet eladni, inkább ajánlom a raczka tenyésztését.

Lészai Ferencz.

A sertésvész mai állása hazánkban.

Idők folytán a legveszélyesebb állapotokat is megszokja az ember és bele törődik észrevétlenül. Akár milyen nagy a csapás, ha nincsen előle menekvés, megadással türelmek azt és az első percek vagy napok izgalmainak elsimulása után legalább látszólag nyugodtan várjuk a mentő horgonyt, melynek segítségével valahogy kijuthatunk a veszedelméből. A sertésvésszel szemben is ilyen kényeszerű megnyugvásba leledzünk. Tudjuk, érezzük, hogy országos csapás ez, de mert az eddig alkalmazott védekezési rendszer nagy általánosságban a kívánt eredményre nem vezetett, várjuk helyette a jobbat, és megfelelőbbet.

A várakozás, a türelem a helyzettel való megalkuvás, a küzdelemnek és a köztevékenységnek bizonyos lanyhulását rejti magában, s talán nem csalódom, ha a sertésvésszel szemben általánosan észlelhető közönyösséget nem a veszteségek nagyon is kétséges csökkenésére, hanem erre az állapotra vezetem vissza.

Pár hónap óta ismételve jelentek meg rövid híresek arról, hogy a sertésvész esetek száma hazánk területén a múlt évi esetekkel szemben csökkent. Ugy vagyok ezekkel a hírekkel mint az egyszeri német orvos a töltött káposztával, a mely szerinte a magyarnak használt, a németnek ártott, s ha ezek a híresek is így hatnak, úgy készségesen elhallgatom.

Ha azonban az idej hivatalos adatokat figyelmesen összehasonlítom a múlt évekkel és egy a privát, mint a hivatalos közfelfogás eredményeit mérlegelem, a valóság egészen más köntösben jelenik meg előttem.

Ime tehát beszéljenek a számok:

A fertőzött községek száma				
	1897-ben		1898-ban	
	Legtöbb	Legkevesebb	Legtöbb	Legkevesebb
január	1119	960	685	640
február	896	766	555	480
márczius	730	608	423	367
április	589	567	367	326
május	671	560	426	329
junius	936	737	714	474
julius	1277	1025	1088	853
augusztus	1774	1409	1280	1132
szeptem.	1807	1759	1307	1267
október	1734	1542	1244	1055
november	1446	1140	1055	798
december.	1072	849	777	733*

Ezek az adatok valósággal azt mutatják, hogy a folyó évben sokkal kevesebb volt a fertőzött községek száma, mint az 1897-ik évben. Itt ugyanis a legnagyobb szám 1774, a legkisebb pedig 560; míg a folyó év legnagyobb száma 1307, a legkisebb pedig 326.

*. december 18-ig.

A kérdés tehát most az, hogy vajjon tényleg csökkent-e a sertésvész járványa, vagy a számadatokban mutatkozó javulás egyéb körülményekre vezethető vissza?

Nem akarom ezt a kérdést egészen közlelő megvilágítani, mert hiszen ránk nézve abból sem származik valami nagy hátrány, ha kissé homályba marad. Utalnom kell azonban arra, hogy a folyó év elejére már igen sok helyen a szó igazi értelmében megszűnt a dög. nem volt már a mi pusztuljon és meg lehetős kiterjedten alkalmazásba vétetett a vérsavó alkalmazása is. Egyébként pedig tudomásom van róla, hogy a vármegyék egyes járásai hivatalosan az egész év folyamán vérsavómentesek voltak, most is azok és lesznek továbbra is, ami egyáltalán nem zárta és zárja ki azt, hogy ugyanezen járásokból a közeli nagyobb központokat ismételve meg ne töltsék sertésvésszel.

Mindezek és egyéb tapasztalataim arra a meggyőződésre juttattak, hogy a baj csökkenése nálunk csak látszólagos és a hivatalos adatok kedvezőbb alakulása mellékkörülményekre vezethető vissza. A baj tehát a maga nagyságában van még ma is, minélfogva az elfojtására megindult tevékenységnek nem szabad stagnálni, annál kevésbé csökkenni. Ugy az egyeseknek, mint a közhatóságoknak fokozott tevékenységet kell itt még kifejteni hosszú ideig, mert különben az alkut nem ismerő baj még nagyobb arányokat ölt és végveszélybe dönti sertésenyésztésünket sertéskivitelünkkel együtt.

Az úgy ilyen állása mellett a fentiek olvasása közben bizonyára sok gazdában ébred fel az a gondolat, hogy „mit tegyünk hát? hiszen már mindent megpróbáltunk.“

Ennek a gondolatnak jogosultságát elismerem, mert hiszen tudom, hogy az E. G. tisztelt olvasói az öntudatos cselekvés terén állanak. De lássuk csak a többi tényezőket.

Már magam is többször említém e lapok hasábjain, hogy a járványos betegségek elfojtásának száz feltétele van, melyek közül, ha csak egyetlen egyet felejtünk is el végrehajtani, csaknem annyi, mintha semmit sem tettünk volna. Ez princípium. Tegyük fel tehát, hogy ki-ki a maga hite és gondolata szerint mindent megtett a baj távoltartására és elfojtására, vajjon azért, mert így hiszi és így gondolja, megtörtént-e valójában minden? Az én hitem az, hogy nem.

A sertésvész alkut nem ismer, olyan, mint a vasszeg a zsákban; a legelső kedvező alkalommal kibuvik; már pedig nekem sokszor van alkalmam tapasztalni, hogy általában a betegségekkel és sertésvésszel is hajlandó alkudozni a gazda. Még nagyobb és szakképzett egyének által vezetett gazdaságokban is megtörténik, hogy az átlomány 20—30% pusztul el, mielőtt érdemleges beavatkozás, vagy csak a betegség minéműségének megállapítása foganatba vétetett volna. ekközben pedig az idő telik és a fertőzés tova terjed.

Hát még aztán a községekben mi történik?

A legjobb esetben is hetek telnek el az első hullások és a bántalom megállapításának ideje között; ezek a hetek pedig az alku idejűl szolgálnak; előbb csak a káros fél és a szomszédjai tanakodnak, hogy szoljanak-e, nem-e? talán csak meg ment a teremő! hiszen talán nem is az volt a baja és ha az volt is, már a kár megtörtént, minek csinálni a fertőztelenítéssel költséget, a bejelentéssel zárlatot, bajt, nyomoruságot az egész községnek. Baj különben is van elég.

Ez így megy és ha jól meggondoljuk, ezeknek az egyszerű embereknek a maguk szempontjából és a maguk hite, felfogása szerint igazuk van. De nincsen ám igazuk az általános állapotok helyes mérlegelése szerint. Ám de ki legyen az, aki őket az ügynek ilyen nézpontból való bírálására vezesse; ki legyen az, aki a folyton saját bajával küzdő kis embert és az ő eszejárását odáig emelje, hogy mind azt, amit egy ilyen természetű baj le-

küzdésére tenni kellene, tenni szükséges: öntudatosan, a saját érdekeinek csorbitása árán is megtegye? Hát ki lenne más, mint a törvény és annak alkalmazói, végrehajtói, vagy más szóval: a község előjárósága. Megteszik-e vagy nem kötelelességeiket, azt az eredmény mutatja.

Igen, az eredmény mutatja, melyet lehet ugyan takargatni, szépítgetni, de végleg eltagadni nem, mivel a vasszeg hol itt, hol ott kibuvik és ha nem is bujna ki, mindenki tudja, hogy a zsákban van.

Itt állunk tehát egy mindannyiunkat közvetlenül érintő igen fontos kérdés előtt, részint tétlenül, részint tehetetlenül. Az orvosi tudomány ezideig nem rendelkezik biztosan ható szerek felett a betegség ellen; a miniszterium rendeletet rendeletre ad ki, melyeknek pontos és lelkiismeretes végrehajtása bizonyára jó hatással lenne az ügyre; ám de a hatóságok a rendeleteket csak veszik vagy legfeljebb még közhírré teszik; a nép és a gazdaközönség pedig türelmesen vár, várja, hogy majd csak elérkezik valahonnan az a jó szellem, a melyik megmenti ettől a veszedelemtől.

Ez ma a helyzet a sertésvésszel szemben nálunk és az én hitem az, hogy amíg ez az állapot tart, a mig mindenki meg nem mozdul, akinek befolyása, alkalmi és köteleltsége ezen a téren közrehatni és munkálni az állapotok javítása végett, addig ez a helyzet nem is változik.

Kezdje tehát a köteleltséget teljesíteni mindenki úgy, amint azt a helyzet súlyossága és a viszonyok lazasága megköveteli.

Mindenek előtt ez a közmondás lebegjen előttünk: „Segíts magadon az Isten is úgy segít“. A népnek és gazdaközönségnek kell tehát most már megmozdulni, ahhoz pedig, hogy ilyen nagy testület megmozduljon a maga sorsának érdekében, indító erő kell, melyre a legalkalmasabb eszköznek a valóság feltárását és a helyzet súlyosságának megismertetését tartom. Ezt a célt véleményem szerint csak úgy lehetne igazán elérni, ha egy a sertésvésszel és terjedésének okát, módját, valamint a baj korlátozása és megszüntetése végett tett törvényes intézkedések lényegét népszerűen ismertető füzetet juttathatnánk a nép kezébe, melyből aztán mindenki tájékozást szerezhetne az ügy állásáról, a veszedelem súlyosságáról és azokról a hibákról, melyeket részben tudatlanságból, részben megszokásból, részben pedig a törvényes intézkedések egyenes kijátszásával követnek el egyesek s a melyeknek végeredménye az, hogy a baj elfolytására eddig tett intézkedéseknek sikerét nem látjuk. Ezt a füzetet a hazában levő nemzetiségek nyelvére is le kellene fordítani és be kellene vele kopogtatni a legszegényebb házhoz is, hogy mindenki tudatára jusson azon szerepnek, melyet talán önhibáján kívül, jóhiszeműleg vagy megszokásból tölt be a bántalom terjesztése körül. Igen jó tájékoztatóul szolgálna ez a füzet az egyszerű falusi előjáróságok részére is, a kik talán szintén öntudatra ébrednének általa és belátnák hogy a bajnak jóhiszemű takargatása által milyen veszedelemnek teszik ki önmagukat, községüket és közvetve az ország gazdaközönségének nagy érdekeit.

Ha az ügy állásának ilyen általános felderítéséhez és megismertetéséhez még az első foku hatóságok szigorú utasítása, a járási állatorvosok szolgálati viszonyainak javítása és a kir. állami állatorvosok jogkörének megfelelő kiterjesztése is hozzájárulna, akkor hitem szerint rövid idő alatt kedvező fordulatot tenne hazánkban a sertésvész ügye.

Ezt tartanám én a mai viszonyok és tapasztalatok alapján az első és legfontosabb lépésnek, melyet a felhozott alapon és formában csakis a földművelésügyi miniszterium tehet meg. Azon földmívelésügyi és áldozatkész-ségből, melylyel a földművelésügyi miniszterium ezt az ügyet eddig is támogatta, méltán gondolhatunk arra, hogy ezt is meg fogja tenni, a mi feladatunk tehát csak az lesz, hogy a

veszély elhárítására nyújtott segédkezet méltóan fogadjuk és minden erőnkől támogassuk.

Addig is azonban, míg ez az általánosabb mozgalom megindulhat és a védekezésnek különböző módjairól tájékoztatva leszünk, felsorolok itt néhány már kipróbált eljárást a védekezés teréről.

A védekezést én állandó köteleltségnek tekintem, melynek folyton a nép és gazda szeme előtt kell lebegni, olyankor is, mikor a veszély nincsen éppen a küszöbön.

Ha tehát azt vesszük alapul, hogy a bántalom ragályozás útján terjed, — aminthogy így is van. — akkor első és fő feladatunknak azt kell tekintenünk, hogy a különböző helyekről vagy udvarokból származó sertések egymással ne érintkezhessenek. Így aztán ha előfordul is a baj egyes udvarokban, terjedésének útja el van zárva, de természetesen csak azon esetben, ha a betegekkel vagy ezek váladékával érintkező egyének elég körültekintők és lelkiismeretesek arra nézve, hogy a ragály anyagát szét nem hurcolják, illetőleg a betegek váladékait (almot stb.) azonnal és úgy teszik ártalmatlanná (elásás, mészsoldattal való átitatás stb. által), hogy ahhoz se illetéktelen egyének, se más tulajdonában lévő állatok hozzá ne férhessenek. Ebből az alaphoz tekintve a fertőzés terjedésének ügyét, a közös községi nyájak, a házaló sertéskezesedők, miskarolók, tudákos, számadó kondások, a kontárkodó jó szomszédok és a többiek, a legveszedelmesebb terjesztői a betegségeknek. Ez a tapasztalat szolgált alapul a földművelésügyi miniszterium által tett azon intézkedéseknek, melyek szerint járvány idején a községi nyájak beistállóandók, vagy legalább is apróbb csoportokba osztandók. Ebből erednek a sertésekkel való házalás-, a fül és farkon csontkítás-, illetőleg a hullák fülének elszámolás végett szokásos levágását tiltó és a miskarolás gyakorlásának korlátozását célzó rendeletek. Ám de mit használnak ezen intézkedések, ha a beistállózott sertések tulajdonosai csoportosan járnak a szomszédban megbetegedett sertések szemlélése és gyógyítása végett, vagy ha a fertőzött udvarokból az utcára jut minden piszok és abban járnak-kelenek az emberek? Mit használnál, ha a zár alatt levő községekben az utcai árokban és kerítetlen dudvás udvarokban csoportosulnak a beistállózott sertések?

Egyéb napirenden levő visszasságokat itt nem is említek, hiszen a gondolkozó gazda már ezekből is levonhatja a következtetést arra nézve, hogy miképpen értelmezem én azt a szót, hogy az egyesek tulajdonában levő sertések se közvetlenül, se közvetve egymással ne érintkezhessenek.

Ezen első feltétel szükségé mint mondám mindig fenn áll, a betegség járványos fellépése esetén pedig kötelező is. Hogy aztán ki-ki hogyan és miképpen tesz eleget ezen igen fontos követelménynek, az részint az ő viszonyaitól, részint leleményességétől, részint pedig lelkiismeretességétől függ.

Ezután következik a feltétlen tisztaság az ólakban és az ólak környékén; egészséges tápláléknak, tiszta és lehetőleg kutviznek adagolása; kerülése a kisebb patakoknak és folyóknak, különösen pedig az olyanoknak, a melyekről feltételezhető, hogy vizét sertéshullákkal vagy hullarészekkel befertőztették vagy befertőzheték. Ha pedig mindezen elővigyázatok dacára is fellépne a betegség, a fertőzött állományból a betegek haladéktalanul külön választandók és úgy helyezendők el, még a betegség szakszerű megállapítása előtt, hogy se egymással (már t. i. a betegek a fertőzésről gyanusakkal), se pedig a más udvarokban levő sertésekkel ne érintkezhessenek. Ezt kövesse aztán azonnal a betegedések hivatalos bejelentése.

A gyógyszerekkel és az orvosi eljárásokkal történő vagy történhető védekezésre nézve tapasztalataimon alapuló véleményem az, hogy a bántalom közlekedése esetén a fent mondottak szigorú és lelkiismeretes betartása mellett

nem árt — sőt ha abszolút biztonságot nem is nyújt, de relative véve a dolgot, bizonyos eshetőségek ellen mégis megóv a veszedelm-től — a bélsatornának naponkénti fertőztele-nítése, mely czélből én, a sertések darabjára 1 gram feloldott carbolsavat, 2 gram salicyl-savat és 10 gram borszeszt számítva, oldatot szoktam készíttetni és ezen oldatot a napon-kint egyszer tiszta vízből (egy sertésre $\frac{1}{2}$ — 1 litert számítva) korpá vagy dara hozzáadásá-val készített kevertben beadni, úgy, hogy az oldatot már az elkészített tiszta vízhez kever-tetem és csak ezután tétetem a korpát vagy darát folytonos keverés mellett a már gyógy-szerrel elegyített vízhez.

Ha pedig már a *bántalom* valamely állo-mányban *fellépett*, a Kőbányán termelt és a nisterium állategészségügyi osztályától sür-nyönyt útján is megrendelhető és díjtalanul ki-szolgáltatót vérsavó alkalmazását, illetőleg az ugynevezett vérsavó oltást szoktam alkal-nazni, mely után ha nem is fényes, de min-denkor kielégítő eredményhez jutottam.

Jakab László.

Az ideai komlótermés és értékesítés.

Bár a komlótermelés már elég hosszú multra tekinthet vissza hazánkban, mégis azt mondhatjuk, hogy az ő ca. 700 kat. hold területén még ma is csak kísérleti termelésnek vehetjük. Valójában magát a termelést véve pedig vannak már megállapodott tapasztalataink, irányelveink, a szükséges klímáról, fajtáról, talajról, a mive-léssel is jórészt tisztában vagyunk, a kis toboz termék kezelése különösen az erdélyi megyék-ben oly precíz nagyobbára, hogy ennek pártját a külföld híres komlós-helyein se láttam, s mégis csak a kezdet-kezdeten vagyunk!

Ennek oka pedig a kész termény nehéz értékesítésében rejlik. S nem azért nehéz az értékesítés, mert talán tultermelés volna, koránt-sem! Hiszen a magyar sörgyárak által szüksé-gelt komlónakcsak a felét termeljük mi! De ez a termésünk sem kerül közvetlenül a magyar sörgyárba, hanem előbb megjárja Saazot, Nürn-berget, s ott 60 — 70% külföldi komlóval (s nem mindig saazival, gyakran stejerrrel) keverve dupla áron vissza jön! Nem is akarok most bővebben szólni a sesonban beszállingozó s vállunkat kegyesen veregető külföldi ágensek, s hazai eredetű, nekik asszistáló alvígéczek ezerféle csin-talanságairól, röviden utalok arra, hogy egy egészséges alapokon nyugvó, közös erővel mű-ködő, bizalomteljes komló értékesítő szövetkezet nagyott lendítene a jó értékesítésen, tehát a termelésen is. De hát erről sokat lehetne írni, pedig más a tárgyam.

Az ideai termésünk mennyiségre éppen hogy közepesnek mondható, ez is Erdély ter-melésének az érdeme! Itt kevés volt a baj, s ha volt is, későn következett be. A Dunántulon már inkább tett nagy kárt a jég s a rozsda, az itt elért kis mennyiség nyomja az országos átlagot. A Bánátban is a sok betegség s a rovar tett kárt.

Az országos átlag kat. holdanként 3.5 q., de voltak termelők pl. Vas megyében, kiknek termését a jég 60—70 kgrra szorította le. Körülbelül a következőként áll az ország ter-mése:

	Egy kat. holdon	össz- termés
Erdély	535 kgr.	1572 q.
Dunántúl	239 »	478 q.
Tisza-Maros szöge	386 »	339 q.
Az ország egyéb részein	237 »	279 q.

Az eredmény tehát csakugyan alig köze-pes, de voltak Erdélyben termelők a kik 8 mm. termést is tudnak felmutatni, sőt van egy kettő 10 q. termésrel is kat. holdanként. Természe-tesen az ország más részein pl. a Futtaki, bé-lyei uradalmak szintén az országos átlagnál ma-gasabb átlagot értek el.

A komló *minősége* már jobb hírben állott az idén, kivált ott a hol semmi baj nem érte. A minőség 60%-ban jó volt, 15%-ban kitünő, erre mutat különben az idén roppantul emel-

kedő árajánlat is! Igaz, hogy ennek egyik oka az is volt, hogy külföldön közepesnél jóval ke-vesebb termelt, de a jó minőség is okozta az áremelkedést, mert mint Csehországban hallot-tam, a mi komlónk oly jó az idén, hogy 40%-nyi mennyiségben *is alkalmas a keverésre!*

Érdekes dolog, hogy éppen a kisebb kom-lósok értek el jobb árakat, míg az uradalmak ezzel nem dicsekedhetnek. A mi természetes is, mert az uradalmak nagy területen termelnek, a szedés ideje összeesett a nagy aratással, hát a munkást inkább elvonják a komlótól, pedig éppen ez nem szeret az indán sokáig pihenni.

Az országos ár átlag métermázsánként 113 frt. volt, a legkisebb ár 57, (Torontál), a legmagasabb 160 frt. (N.-Küküllő) volt. Az árak különben 100 frton alul csak 75%-ban marad-tak, tehát az eredmény a mi viszonyaink között nem volt rossz! Hát ha még kissé türelemmel vártak volna a gazdák, s ha a segesvári komló szövetkezet vásárján jobban összevetették volna vállalkait! S ha idejében lett volna rendes kül-földi piaci tudósítás! S még sok *ha*, a mely azonban az embereken mulik!

Ha az országos termés-átlagot az ár-átlaggal szorozzuk, megkapjuk egy kat. hold nyers jövedelmét (395.50 frt.), ha ezen ösz-szegeből bőven leütjük az alapítás-évi, s az azon-évi munka stb. költségeket (230 frt), úgy is tisztán egy kat. holdra 175.50 frt. jut, átlagos 3 holdra 526 és fél frt. Ha egy kat. hold kom-lóskert megér 600 frtot, úgy a 175.50 frt 29.25% kamatozásnak felel meg. Ez pedig már csak elég szép működési eredmény!

Az igaz, hogy ezért a szép százalékért köd, szélvész, rozsda, jég, rovarkár, növényi ellenségek miatt ugyancsak »drukkolnunk« kell; s »uszorás« titulus alatt a 29.25%-hoz szüksé-ges 0.75%-ot is nyugodtan ki lehet várni csendes pipázgatással a Wertheim mellett, legfőlebb néha-néha egy arrogáns puska golyó vágódik be az ablakon!

De hát komló-termelőnek is kell lenni!

Cséser Lajos.

A paczali leltár és a magyar szines hegyi- (riska) marha.

Ezen lapok novemberi füzetében dr. gr. Kuun Géza úr által közzétett paczali leltár igen érdekes adatokat tartalmaz szarvasmarha tenyésztésünk multjára vonatkozólag

Mintegy sarkalva a nagytudományu gróf megjegyzése által: „Érdekes volna megtudni hogy Paczalon ez időtájt miféle marha volt, mert a leírás szerint úgy látszik, hogy nem magyar faj marhát tenyésztettek“ igyekezni fogok alábbiakban, megfigyeléseimet össze-gyelve, egy kis tájékoztatást megkísérteni.

Igen valószínűnek tartom, hogy a római uralom előtti Pannonia és Dácia ősmarhája, a mi havasi szürke-mokány marhánk egyenes őse volt. A mely a haladó cultura és ezzel arányban növekvő igényeknek nem lévén ké-képes megfelelni, értékesebb fajrokonai által kiszorítva, mind több és több tért veszített, míg végre mostani, csak az ő igénytelenségé-nek és szívósságának praedestinált hazájába szorult.

Hogy a római hódítók, — ez a világjáró és a cultura minden terén annyira haladott nép, — már a tenyésztésnek magasabb fokán levő szarvasmarhát telepített be, nemcsak való-szerűnek látszik, hanem hathatós beigazolást is nyer a hazánk területén talált ásatag ró-mai leleteken látható szarvasmarha alakokkal. Ugy a mithreumokon, mint a kömlödi Doliohe-mus lemezen látható összes bikák egy jól kifejlett, erőteljes, hegyi jellegű szarvasmarha faj félre nem ismerhető egyedeit tüntetik fel.

Ezen egyedekből itélve, a mi mokány marhánknál sokkal erőteljesebb és tökélete-sebb formájú fajra lehet következtetni. Amely fajt azonban semmi esetre nem lehet a mi erdélyi-magyar marhánkkal összetéveszteni. Mert feltéve, hogy ezen művek alkotói, a mű-

vésznek a ténylegesnél alantibb fokán is állottak, úgy sem mellőzhetők volna semmi esetre — eltekintve a testalkat különbözősé-gétől — a szarvaknak jellegzetes és a maga nemében egyedül álló alakulatát. Azon eset-leges ellenvélemény pedig, hogy a magyar-erdélyi marhát annyira jellemző szazvalakulat csak a későbbi kor tenyésztési eredménye-ként állott volna elő, semmi szín alatt sem fogadható el. Nem fogadható el azért, mert a szarvaknak eme — mondhatnám — tulfejlett-sége a fajnak őseredeti tulajdonságát kell hogy képezze; ezen feltevés jogosultságát tá-mogatja először az, hogy ezen faj a legujabb korig is, igen kevésé lett a természetes vi-szonyaiból kiforgatva, másodsor a faj átörö-Kitőképessége szerfelett nagy és feltünő, hogyha rossz táplálkozás miatt valamely egyed el is satnyul testileg, szarvai mindig megtartják hatalmas fejlődésüket

Ha tehát elfogadjuk azt, hogy a rómaiak kora előtt a mokány marha már itt volt, az erdélyi-magyar fajt pedig szintén nem ők te-lepítették be, — hanem minden valószínűség szerint a mi őseink, — úgy önkéntelenül az a kérdés merül fel, hogy hát melyik fajt te-lepíthették be tulajdonképen a rómaiak?

Az említettekén kívül még létezik ha-zánkban egy marha faj, a melynek senki sem akarja a polgárjogot megadni. A nép ugyne-vezi — mihelyt tarka, — hogy „svaiczer“ az intelligensebb gazdák, hogy nyugoti korcs, mert tarka, a szakirodalom, nó, az meg egy-szerűen nem veszi tudomásul.

Ezt a mindenki által megtagadott fajt — nevezzük talán „magyar szines hegyi mar-hánah“ — ezt, illetve ennek őseit ősmere-m fel a római domborműveken.

Ha pedig tekintetbe vesszük, hogy a II-ik Géza királyunk által betelepített szászok is minden bizonynyal hoztak be magukkal tarka nyugoti marhát, úgy feltehető, hogy a most létező minden színvegyületű riskánk, színét ez utóbbiaktól, primogen jellegű kopo-nyáját pedig az előbbiektől örökölte.

Ezen feltevéseimben hathatós támogatást nyertem az 1626-ban kelt paczali leltárban, s melyben leirt állatok, ugy hasonlitanak egy mai községi riska csordához, mint két tojás egymáshoz. Már az a tarka-barkaság is bizo-nyítja, hogy nem valami importált fajról lehet szó, de még jobban az, hogy, a gazdatiszt állatai is épen olyanok, meg hogy: „Vag-jon egy veres tarcsa csonka tehene, melyet Bard falvan Iako Bucsik Thodor hajtot volt neki testamentumba.“ Tehát ugyanez a marha fajta volt a nép kezén is elterjedve.

Ez pedig nem lehet más, mint a mi riskánk elődje.

Most pedig engedtessek meg nekem a riskáról, jobban mondva a magyar szines hegyimarháról és annak mostani tenyészirá-nyáról egy pár rövid megjegyzést tenni.

A magy szines hegyimarha aszerint a mint kopárabb vagy termékenyebb területe-ken él, testileg egy kisebb és egy nagyobb fajra osztható. Színe minden árnyalatot kép-visel a szőkétől a pirosig; szürkétől a feketéig a ép ilyen tarkasága is, a mely a tigrisig terjed.

Mint lejellegzetesebb szint azonban a sötét-pirosat kell felemlítenem, a mely a vég-tagokon, orron és szemek körül gyakran fe-ketébe megy. A szutyak sötét palaszínű, vagy fekete. A többnyire jó állású szarvak hegye fekete. A nyak elég széles, szépen lebonyelt. A törzs elég hosszú, hanem a far gyakran rövid, de a fark rendszeren jól tűzött és hosszú, gyakran fehér. A végtagok szilárdak, de a hátsók gyakran kifogásolhatók. a paták ki-tünőek.

A jobb tehének 400 500 kiló nehezek. A magyar szines hegyi marha ép oly gyorsan fejlődik, mint bármely nyugoti faj. Mert abrak nélkül nevelve is, üszői már $1\frac{1}{2}$ éves korban tenyész-érettek és ilyen korban már mint jármos is szolgálja gazdáját. Tejelőképességre

nézve jellemző, hogy a vele egy kosztra került pinzgauiaknál bővebben tejel.

Igavonó képességét illetőleg mindjárt az erdélyi-magyar után következik, csakhogy ökrei hustartóbbak és jobban értékesíthetők.

A vidékünkre történt pinzgauai tehénimport, részben azért nem sikerült, mert a kisebb faj pinzgauiakból hoztak, a melyek többnyire kisebbek az idevaló marhánál. A nép nagy részén túl is adott.

Másrészt azonban nem tagadható a bikaimportnak jó hatása, a mely nemcsak az anyag külemén mutatkozik, hanem a mi sokkal fontosabb — a nép formaérzékét is javította.

Tekintve, hogy ennek a népnél igényeit úgy az igényes simmenthali, mint a korán elnehezű, jármázásra alkalmatlan pinzgauai sem képes kielégíteni, ésszerű lesz a nyugoti vér keverését nem tülhajtani. Könnyen megtörténhetik, hogy különben elért eredmények, nem lesznek arányban az elkeresztezett jó belső tulajdonságokkal.

Tegyük a riskát egyöntetűvé, javítsunk külsőjén, de úgy, hogy meglevő jó tulajdonságait megőrizzük és értékesebb lesz ő nekünk bármely nyugoti marhánál.

Lapusnyak, 1898. decz. 14.

Csiktaploczai Lázár László.

KISSEBB SZAKKÖZLEMÉNYEK.

A pata ápolásáról. Lótenyésztő gazdáink nem egyszer vallottak már kárt a ló patájának elformatlanodása miatt, a minek legtöbbször a kiszáradt pata megrepedezése, vagy a túl lágy pata szétnyomódása az oka, ide nem számítva azokat a kellemetlenségeket, melyek a helytelenül végzett patkolásból és patafaragásból származnak.

A pata kiszáradása rendszeren olyan lónál fordul elő, mely sokáig száraz istállóban áll, vagy húzamosabb ideig nem jár nedves talajon s melynek patáját a külső felületen többször lereszlik, mikor is a nedvesség elszívárgását akadályozó szaruréteg eltávolodik. Az így kiszáradt pata vesz rugalmasságából, s megrepedezik s ezért aztán csak nagyon nehezen patkolható, mert a szegbeverés gyakran okoz súlyos repedéseket, a mi miatt a ló megsántul.

Ez ellen a baj ellen számos szer használatáról van tudomásom, de nézetem szerint egyik sem felel meg a célnak. Legtöbb orvoság amolyan „háztiszta”, a mit egy-egy vidéken használatba vesznek minden látható eredmény nélkül. A baj tulajdonképpen abban van, hogy nem fordul a gazda az efféle „kicsiségért” az állatorvoshoz, — ha csak akkor nem, mikor már a pata tönkre ment.

A teendő természetesen az, hogy a pata meglágyuljon. E célra használnak: marhatrágyát, agyagot, nedves fűrészpont, korpát, áztatott árpát, forrázott mályvalevelet stb. Továbbá zsirt, olajat, zsirtartalmu kenőcsöket stb.

E szerek közül a marhatrágya használata határozottan veszedelmes, mert ez a bomlásban levő anyag rothadást okoz s az esetleg megsérült patán nyirrothadás, vagy nyirrák léphet fel. Az agyag összehúzólag, tömörítőleg hat, tehát ez is inkább káros hatású. A mi a zsirok és olajok kenését illeti, ez sem felel meg a célnak, mert ezekből az anyagokból csak nagyon kevés szívódik fel a patába, s így a pata belseje szárazon, kemény marad. Szerepük az lenne, hogy a pata felületét vízhatlan réteggel vonják be s így a patavíz elpárolgását megakadályozzák. Ámde ugyan ennyit ártanak is, mert a víz kívülről való beszívárgásának is ellentállanak. Használatuk inkább ott lehet megokolt, a hol a pata ellágyulásától lehet tartani, mikor a víz beszívárgását lehetetlenné teszik, legalább arra az időre, míg a szervezet a patavíz fölöslegét asszimilálja.

A többi szerek: árpa, fűrészpont, korpa

nem maguk, hanem a tartalmazott nedvességgel és annak arányában hatnak a patára.

Azt hiszem érthető tehát, hogy az elpárolgott patavíz sem a marhatrágya rothadó nedvessége, sem a zsirok és olajok nem pótolhatják, csak — a tiszta víz.

A vízzel való eljárás a legkönnyebb is. A patát nedves rongyokba burkoljuk s időnként leöntözzük s a burkolatban tartjuk néhány óráig, mely idő alatt a kívánt eredmény el lesz érve, sőt ha az öntözés langyos vízzel történik, elég néhány negyed óra is.

Leghelyesebb azonban, ha a gazda, kinek lovai száraz istállóban szoktak állani, elejét veszi a bajnak azzal, hogy a patát nedves ronggyal rendszeren naponként mosatja s gondoskodik hogy lovai szabadban eleget mozgassanak, mikor a patának legtöbb alkalom lesz adva arra, hogy az épen szükséges viz mennyiséget magába vegye.

A fennebb elmondottakból önként következik, hogy olyan lovaknál, melyeknek patája ellágyulásra hajlandó, vagy melyek patkót nem viselnek s így patájuk a szét nyomásnak és elformatlanodásnak inkább ki van téve, szükséges, hogy a pata viz esetleges bőségét apasszuk, a miért czélszerű ily esetekben a patát vékony zsir, vagy olaj réteggel vonni be.

Lencse és borsó zsiszik pusztításának új módja. Lencse és borsó termésünk legkártékonyabb ellensége a zsiszik, melynek sikeres pusztítására többféle módot ajánlanak a gyakorlati gazdák. Teljesen megfelelő eredményt azonban, sajnos még nem tudtak felmutatni. Természetes, hogy az ilyen szapora rovar ellen való védekezés nem könnyű feladat, s talán épen a dolog nehézsége az, a mi az egyes kísérletezőket a komplikáltabb védekezési módok felé terelte.

Nálunk általában a szénkénnel és a hővel való kísérletezés van szokásban.

A szénkénnel eltekintve attól, hogy rendkívül kellemetlen a vele való bánás mód, még azonkívül veszedelmes is. Ez a szer tehát egyáltalán nem ajánlható.

A hővel való védekezés már célra vezet, de nem úgy, a mint az nálunk szokásban van. A meleggel való pusztítást nálunk úgy gyakorolják, hogy kenyérsütés után kemenczébe teszik a zsisziktól megtámadott magokat. Ez azonban a magok csiraképességét veszélyezteti s így nem ajánlható ez az eljárás sem, ha vetni való lencséről, vagy borsóról van szó.

Egy német gazda, Schaof Henrik, Drezda környékén levő gazdaságában ugyan ezen bajt akarta leküzdeni s végre megtalálván a kulcsot, maga részéről melegen ajánlja gazda társainak az ő eljárását,

Deczember hóban tudvalevőleg a zsiszik bogarak már teljesen kifejlődve gubbasztanak a magban, de megmerevedett állapotban. Ha most 1-2 hétig olyan helyiségben tartjuk a magot, melynek hőmérséke 20.25 Ro, a zsiszikek életre kelnek, de semmi táp anyagot, szükséges zöld növényi részeket nem találhatnak s így menthetetlenül elpusztulnak. Ez eljárás után lehetséges lesz zsiszik mentes lencsét és borsót vetni. *Török Mihály.*

IRODALMI SZEMLE.

Hazai lapokból.

A „*Köztelek*” 97. számában Csontos M. rövid cikke a *Magyar borzderes-keresztéssel* foglalkozik. Ő a magyar-erdélyi marhának nem a szimmenthálival, hanem a borzderes fajtákkal való keresztelését hozza javaslatba.

A szimmentháli keresztelések egy csepp vér hozzáadásával a mi magyar-erdélyi marhánál a továbbtenyésztés mellett nagyon sok színű és formájú, laza csontu, nem egyöntetű, sok keselysárgás bőrű egyedek eredményeznek.

A borzderes fajtákkal való keresztelések ellenben jó csontozatú állatokat adnak a to-

vábbi beltenyésztésre és színre is tetszetős szürkéket jó szarvképződéssel. E tenyésztésből származott ökrök szép szarvuak, erős csontozatúak, jó étkesek és igások, melyek 12—14 éves korukig is jármozhatók.

B. *Gyümölcskivitel Angliába* cz. alatt azt írja, hogy nincs kilátás rá, hogy gyümölcsünket ez idő szerint Angliába exportáljuk, mert Amerika s Franciaország eleget szállítanak. Ára lenne ott 6—24 frt.

Hanem erdélyi jó fajalmát nagyobb mennyiségben, de nem keverve — a központi vásárcsarnok is venne 6—20 frtért.

A „*Gazdasági Lapok*” 49. számának cikkei közül figyelemre méltó Füredy L. cikke, mely *Magyarország lentermeléséről* szól. Annak felémítése után, hogy hazai lentermelésünk hanyatlásának okát, a vámentesen beözönlő gyapotnak s a meg nem felelő áztatás s kikészítési módnak kell tulajdonítani, — ezek után megismerteti szerző a lenkultúra jobb eljárását. Nevezetesen, a lennek szűz föld kell, a hol az nincs, trágyázás és jó műveléssel kell azt megadni. Belgiumban őszkor higitott trágyalével (15% trágyalé s 85% víz) öntözik meg a földjét egyenletesen. 120—160 hl-t visznek 1 hektárra. Vagy őszkor trágyával betertik a lenföldet s tavaszkor a trágyát legereblyézik róla.

A ki az istállótrágyát le akarja szántani, az 1—2 évvel előbb vigye a talajra. Műtrákat is kell használni.

A műtrágyák közül a nitrogen, foszfor és kalitartalmuak felelnek meg legjobban a lennek.

1200 □ öles holdra a *chilisalétromból* 65—85 kg. szórandó fel két részletben, egyik vetés alkalmával, a másik rész négy hét után; a *szuperfoszfáttól* 120—150 kg. a tavaszi műveletek megkezdése előtt és a *kainitból* adandó 130—170 kg. még őszkor.

Előveteménynek legjobbak: az őszi s tavaszi gabonafélék, a here s a zöld ugar.

A talaj művelése álljon: tarló törés, őszi mély szántás s tavaszi grubbelozásból.

A lent igen korán és sűrűn kell vetni. Egy kis hold földbe elég 85—120 liter mag. (Ha magnak vetjük, elég lesz 50—65 liter is.) A talajt vetés előtt meg kell hengerezni, utána jól befogasolni s ismét lehengerezni tanácsos. Az egyenletes vetés s az egyforma alátakarás (3—4 cm.) igen figyelemre méltó dolog. A letakarítását a lennek akkor kell végrehajtani, midőn az a *sárga* érésben van. Az utóérés 10—12 nap alatt szokott végbemenni. (Megjegyzendő, hogy Belgiumban ugynevezett kápolnába rakják a lent kiszáradás végett — sátoralakulag).

A mi az áztatást illeti, cikkiró azt mondja, az áztatásnak régi módja már elavult, tökéletlen, nem felel meg a mai igényeknek; tehát ha termelvényeinkkel a piacon meg akarunk jelenni: technikailag berendezett áztató és kikészítő telepekről kell gondoskodni, amit legjobban tehet meg maga az állam.

A „*Magyar Gazdák Lapja*” 51. számában érdekes cikket találunk a *Fagyasztott tejről*. A fagyasztott tej hónapokig eláll a nélkül, hogy megromlásától tartani kellene. Ebből megtudjuk azt is, hogy a nyár folyamán Koppenhágából érkezett Budapestre ily fagyasztott tej-szállítmány s az kifogástalannak találtatott.

Csérer L. szakavatott tollal ír a *Komló értékesítéséről* külföldön és hazánkban. Annak okát, hogy a hazai komló oly alacsony árban kél, ő is a német sörfőzőknek tudja be, kik minden áron csak saazi komlót szeretnek vásárolni s a hazait ihellőzik s ajánlja a *szövetkezetek* létesítését.

A „*Borászati Lapok*” 48. és 49. számában Dr. Kossutány T. jeles tollu szakírónk cikke a borbetegségek, borhibák s az ellenük való védekezést tárgyalja.

A borvirág ellen könnyű védekezni, a hordóba borszeszszel töltött akón át kell illeszteni, a palackokat pedig jól bedugaszolva tartani s lefektetni.

Ha már megvan a baj, akkor egy frissen

kénezt hordóba fejtjük le s a hiányzó szeszt pótolva, ülepedni hagyjuk.

A bor keserősége a legrosszabb betegségek egyike, mely ha nagyobb mértékben mutatkozik a bort teljesen élvezhetetlenné teheti.

Nessler és Casperé azt ajánlják, hogy a keserű bort fejtsük rá friss törkölyre s engedjük újból erjedni. A törköly a keserű anyagot magába veszi s a bor rövid időre megjavul s értékesíthető.

Pasteur pedig azt ajánlja, hogy a keserű bort melegítsük fel 60—65 C°-ra s azután keverjük össze más egészséges borral.

Haas szerint szeszezzük meg a bort, hogy alkohol-tartalma 14—15%-re emelkedjék.

A nyulós bort oxigén hatásának kell kitenni s szeszezni jó, vagy ajánlatos 35 C°-ra felmelegíteni.

Az eczetesség ellen, ha kis mérvű, a bort pasteurózni kell, ha nagyobb mérvű, szeszfőzésre való, vagy borecetet kell belőle készíteni.

A megtört bort még december hóban le kell fejteni seprőjéről s febr. márcz. hónapban egy jól kikénezt hordóba átfejtteni s a mint a főzés mutatkozik pasteurózzuk.

A megfeketedett bort célszerű a levegővel jól összekeverni s tojásfehérjével vagy gelatinnal deríteni. Utánna savanyu borral keverjük, vagy adjunk hozzá 0.1% borkősavat.

A *dohos* bort legjobb frissen kénezt hordóba átfejtteni s ha ez nem használ őszkor törkölyön át kell erjeszteni. Javaslatba hozzák még némelyek a tiszta oliva olajat, a faszenet s a fanyar vörös borral való keverést.

A „*Szárnyasaink*“ 22. számában *A téli tojókról* című cikkben azt olvassuk, hogy az áprilisi s májusi jércék tojnak legjobban őszkor és télen, tehát ezeket ne adjuk el, hanem hagyjuk meg őszre, télire tojóknak.

Egy cikk a *Baromfiólakról* szól s egy francia tyúktól rajzát találjuk benne.

Az ól belső magassága 2 meter legyen s elegendő nagysága. Egy tyúkra 0.12 m. alapterület számítható. Az ól falai időszakonként bemeszeltessenek s a fal repedezései betömendők, mert ezek igen alkalmas fészkei a különböző parazitáknak. A tisztátalan ól a legtöbb baromfibetegségnek a kútforrása. Az ólat hetenként többször kell kitisztogatni.

R.

EGYLETI ÉLET.

Az „E. G. E.“ igazgató választmánya legutóbbi rendes havi gyűlését december hó 17-én tartotta meg.

Elnökölt: Cs. Szabó József egyl. elnök.

Előadott és jegyzett: Tokaji László e. titkár.

Jelen voltak: Br. Bánffy Ernő és Br. Jósika Gábor alelnökök; Gyárfás Benedek, Macskásy Pál, Br. Feilitsch Arthúr, Csontos Miklós, Deák Ignác, Simay Ferencz, László László, Veress Ferencz, Lészai Ferencz, Jakab László, Reich Albert, Szabó Samu, Eöry Tivadar, Tulogy Soma, Tuba Lajos, Dr. Szentkirályi Akos, Benkő Mihály, Nagy Lajos, Péter Béla, Molnár Sándor jogtan., Csermák János pénztárnok — ig. vál. tagok.

Az egylet novemberi pénztári forgalmáról való jelentése: 4765 frt 05 kr. áthozatal, 974 frt 45 kr. havi bevétel, 556 frt 39 kr. kiadással és 5183 frt 11 kr. decemberre való átvittel — jóváhagyó tudásul vétetett.

Egy a monostori gazd. tanintézetnél megfűresedett ösztöndíjas helyet az ig. vál., a tanári testület ajánlatával megegyezően, Incze Gábor I. é. h.-val javasolja betölteni.

Hosszabb vita tárgyát képezte az egylet részére tervbe vett telekvásárlás kérdése. Az egylet irodája, könyvtára, olvasó és gyűlésterme ugyanis jelenleg bérházban, szűk és részben teljesen sötét helyiségekben, mindössze két szobában és egy fülkében van elhelyezve. Az elnökség egy pár alkalmasabb helyen levő telket nézett meg azon czéllal, hogy esetleg oda az

egylet számára jövedelmező bérház építtessék, melyben az irodai helyiségek is állandó otthont találnának.

A kérdés, melyet — a dolog természeténél fogva — e helyen ezuttal bővebben nem részletezünk, nem nyerhetett végleges megoldást és még további ülések tárgyát fogja képezni.

Nem kevésbé fontos tárgya volt az ülésnek az »Erdélyi Gazda« egyleti hivatalos lap jövő sorsa feletti intézkedés is. A gazda közönség köréből ugyanis már pár év óta az az óhaj nyilvánult, hogy az egylet heti lapot adjon ki, miután egy ilyen — a mi speciális viszonyainkat szolgáló — organumot az ország tiszán-inneni keleti fele ez idők szerint teljesen nélkülöz. A legújabb indítvány e tárgyban Kis-Küküllővármegyéből jött. Turóczy Dénes alapító tag, a maga és gazdatársai nevében, írásbeli beadványt intézett az »E. G. E.« elnökségéhez e tárgyban.

Az igazgatóválasztmány — az irodalmi szakosztály lapfelügyelő bizottságának részletes és indokolt előterjesztésére, két szavazat ellen 22 szóval — kimondotta, hogy az »Erdélyi Gazda« 1899. jan.-tól kezdődőleg, mint heti lap fog kiadatni.

Vörös Sándor kir. tan. m.-óvári gazd. akad. igazgató rendes tagnak a tagságról — eltávó-zása és elfoglaltsága miatt bejelentett — lemondását sajnálattal vette tudomásul a választmány.

Népszerű téli gazdasági előadások. Az »E. G. E.« ezen téli szezonban — a földmiveltügyi miniszter erkölcsi és anyagi támogatása mellett — rendezendő népszerű gazdasági előadásainak I. sorozatát Nagy-Küküllővármegyében már megtartotta december 11-től—21-éig. Előadások tartottak: Alsó-Rákos, Bürkös, Datk. Halmagy, Héjasfalva, Homoród-Hévíz, Kis-Kapus, Kóbor, Mihályfalva és Ürmös községekben. Előadást tartottak: Cséser Lajos gazd. szaktanár, Szász István áll. teny. felügyelő, Gáspár József algyógyi földm. isk. igazgató, Dr. Papp József kolozsvári ügyvéd, Tokaji László »E. G. E.« titkár, Vitályos György g. tanár, Szenteh Dezső s. tanár, Nagy Elek kert. tanító, Kiss Samu, Nyisztor Joákim, Jakó Dénes, Bartha Mózes, Cseke Zsigmond, Horváth András áll. isk. igazgatók és tanítók, Bedő Mózes körjegyző.

Az előadásokon mindenütt nagy számú hallgatóság volt jelen. Az egylet 1000 darab ingyen füzetet és könyvet osztott szét a hallgató kiscsapatok között.

A II. sorozat rövidebb lesz és a Brassó-megyei csángó-gazdák részére: Hétfaluban tervezetik január elejére.

A III. sorozat lesz leghosszabb és Kolozs-megye igen sok községét fogja felölelni. E sorozatra a helyi gazd. tanintézet tanári karából is számosan ígérték meg közreműködésüket, amely körülmény jelentékenyen fogja emelni az előadások sikerét. E sorozat megtartását az egyleti ügymenet beosztása valószínűleg január végén és február hó folyamán fogja lehetővé tenni.

KORMÁNYINTÉZKEDÉSEK.

Fogarasi ménes kérdésében a következő érdeket leíratot intézte Darányi miniszter az »E. G. E.«-hez: 65259/II—i. szám. *A fogarasi m. kir. állami ménesben* elhelyezett erdélyi jellegű angol félvér ménes tárgyában, folyó évi szeptember hó 6-án, elnökletem mellett tartott értekezletből kifolyólag értesítem a gazdasági egyesületet, hogy habár valószínű, miszerint ezen ménes Fogarason is idővel megfelelően fejlődött volna, mégis tekintettel egyrészt az erdélyrészi tenyésztőknek ezen értekezleten nyilvánított óhajai és nézeteire, továbbá tekintettel a fogarasi helyi viszonyokra, célszerűnek látom ezen ménesnek a kolosi kincstári birtokra való áthelyezését, mert tagadhatatlan, hogy ezen birtokon, az égáji és legelő viszonyok a ménes elhelyezésére kedvezőbbek és előnyösebbek, továbbá fekvésénél

fogaa is alkalmasabb a fogarasinál, főleg azon szempontból, hogy a ménes iránt érdeklődőknek ott a közelben gyakrabban lehet alkalmas tanácsaikkal a helyszínén az intéző köreket a ménes vezetésében támogatni. A kolosi kincstári birtok azért is előnyös egy ménes elhelyezésére, mivel itt jó minőségű mintegy 600 kas hold természetes legelő és ezenfelül jó minőségű elegendő rétek is állanak rendelkezésre, a birtokon meglévő épületek pedig némi átalakítással szintén megfelelőek lesznek. A midőn ezen, az erdélyi jellegű ménes jövője érdekében tett intézkedésemet a gazdasági egyesülettel közlöm, azon reményemnek adok kifejezést, hogy ezen intézkedésemet az erdélyrészi lótenyésztők megnyugvással fogadják. Végül megjegyzem miszerint intézkedtem az iránt is, hogy a ménesnek Kolosra való áthelyezése, már a jövő évi legeltetési időny kezdetével keresztülvihető legyen. Kelt Budapestu, 1898. nov. hó 24-én Darányi.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Előfizetési felhívás.** Kérjük olvasóinkat, sziveskedjenek előfizetésüket mielőbb beküldeni, hogy a nyomtatandó lappéldányok mennyisége iránt idejében tájékozva legyünk. Egész évi teljes példányt különben is csak azon előfizetők részére tudunk biztosítani, akik már e mutatóvány szám után azonnal megrendelik a lapot. Nevet címet és utolsó postát lehető tisztán kérjük az utalvány szelvényre felírni, nehogy az olvashatatlan írás miatt az expedíció hibásan eszközöltessék.

Előfizetési feltételeink lapunk élén és a mellékelt utalvány lapokon olvashatók. Hazafias tisztelettel: A szerkesztőség és Kiadóhivatal.

— **Uj beosztás a földmiveltügyi miniszteriumban.** A földmiveltügyi miniszter a miniszteriumban *uj ügy- és személyzeti beosztást* léptetett életbe. A *szőlőfelújítás* s az azzal kapcsolatos egyéb kérdések megoldása, valamint a *borhamisítás megállítására* szolgáló intézkedéseknek az eddigienél is behatóbb keresztülvitele érdekében *Dobokay* Lajos miniszteri tanácsos, országos borászati kormánybiztos vezetésére bizott *uj főosztályt* létesített. Ezen kívül a miniszterium ügybeosztása még anynyiban változott, hogy a miniszter a nagyfontosságú *telepítési ügyek* számára is új, önnálló főosztályt szervezett, s ugyanoda osztotta be a *mezőgazdasági munkás- és cselédségeket*, valamint a kisebb gazdasági ágak ügyosztályát is. E főosztály élére *Máday* Izidor miniszteri tanácsos lép.

— **A földmiveltügyi miniszter a gazdasztiszteknek.** *Darányi* Ignác földmiveltügyi miniszter a Gazdatisztek és erdőtisztek Nyugdíjintézete alapvagyónának gyarapítására 4000 (négyezer) forint állami segítséget adott. A legjobb helyre ment!

— **Kitüntetések a földmiveltügyi miniszteriumban.** A király báró *Malcomes* Jeromos földmiveltügyi miniszteri osztálytanácsosnak a közszolgálat és közzgazdaság terén szerzett érdemei elismerésül a harmadosztályú vaskorona-rendet adományozta, *Lestyánszky* Sándor osztálytanácsost miniszteri tanácsossá nevezte ki, *Dobokay* Lajos orsz. borászati kormánybiztosnak a miniszteri tanácsosi címet adományozta. *Malcomes* a mezőgazdasági kísérletügyi, *Lestyánszky* az állategészségügyi téren, *Dobokay* pedig különösen a bortörvényalkotások körül kifejtett eredményes működése révén szolgált rá a legmagasabb figyelemre, melynek megnyilatkozását bizonyára osztatlan rokonszenvvel fogadja a magyar gazdaközönség. Őszintén gratulálunk e jól megérdemelt kitüntetésekhez.

— **Paraszt hitbizományok.** *Majláth József* gróf a parasztság részére alakítandó apró hitbizományok érdekében hosszabb tanulmányt közöl a M. Gazdák Szemléjé-nek decemberi számában, kifejtve, hogy e nélkül a parasztság deposszedációját és a városok proletár népének szaporodását megakadályozni lehetetlen. Az alapot kell biztosítanunk, ha azt akarjuk, hogy az állam szilárdan álljon. Kívánatos, hogy az ily irányú fejtegetéseket mielőbb a tettek váltsák fel.

— **Az olasz borok beözönlése.** Az Olaszországból hozzánk behozott hordóbor mennyisége, az olasz hivatalos áruforgalmi statisztikai kimutatás szerint — az 1898. év január—október hónapjaiban 945.589 hektolitert tett, vagyis 94.773 hektolitert többet, mint az 1897 év megfelelő hónapjaiban. Némi magyarázatot ez is ad a legújabb minálunk konstataált számos hamis bor eredetéhez!

— **Rendelet a patkánymérgekről.** A belügyminister körrendeletet intézett az összes törvényhatóságokhoz, melyben elrendeli, hogy ezentul a kártékony mezei állatok elpusztítására alkalmas mérgek (arsénikum, stricknin, foszfor stb.) csakis az elsőfoku rendőri hatóság engedélyével bíró egyéneknek szolgáltatható ki, ami „kizárja azt is, hogy ilyen célra mérgek a gyógyszerészek által orvosi vagy állatorvosi rendelvényekre külön hatósági engedély csatolása nélkül kiadassanak.” Az a gyógyszerész, vagy kereskedő, ki e mérgeket rendőrhatalom engedély nélkül is eladja, kihágás címén 15 napi elzárás és 100 forint terjedhető pénzbüntetésben részesül. Valóban ideje volt már ezen intézkedésnek, a számos baleset és szerencsétlenség után, melyeknek eddig folyton ki voltunk téve.

— **Az erdélyrészi és szilágymegyei vásárok jegyzéke 1899. januárban:** Ha valamely vásár ünnep- vagy vásárra esik, akkor a rákövetkező hétköznapon tartják meg. **A kiténtetett helyeken: jó marhavásárok!** Figyelembe veendő, hogy e jegyzékben csak a kirakó vásárok első napja van felvéve; az állatvásárok rendszeren az előző két-három napon szoktak megtartatni. 1. Mócs, Nagy-Baczon. 2. Alparét, Egerhát, Körösbánya, Makfalva, Maros-Csucs. 3. Kis-Apold, Somkerék. 4. **Szilágycseh**, 7. Csik-Szépvis, 8. Csokmáty. 9. Kézdi-Vásárhegy, Kóhalom, **Küküllővár**, Nagyszében, **Radnót** 10. **Kolozsvár** 11. Kő-Boldogfalva, Szász-Banyicza. 12. **Szilágynagyfalu**, 13. Hadad, Lupsa, Oláh-Lápos 14. Déva, Gernyeszeg, Sülelned. 15. Szinye. 17. Kraszna, **Maros-Vásárhely**. 18. Keresd, Korond, M-Lápos, Maros-Ilye, Mgzó-Örményes 20. Buza, Magyar-Nagy-Sombor Vajda-Récsé. 22. Kaál, Sajóúdvárhely. 23. Kendi-Lóna Nagy-Almás. 24. Mező-Méhes. 25. Bánffy-Hunyad, Berecz, Csik-Kozmás. Gyalakuta, **Nagy-Enyed**; Rozsnyó, Szász-Keresztur, Szt., Benedek. 27.

Bátos, **Erzsébetváros**. 28. Hódos, Mikeszásza, Zám. 29. Szászsebes. 30. Kürpöd.

ÜZLET, FORGALOM.

Budapesti gabonátözsde.

A vetések állása felől a külföldről beérkező jelentések szerint Dél-Oroszországban az enyhe időjárás a vetések fejlődését nagyon elősegítette, esőzésre azonban szükség volna. A Balkán-államokban szárazság uralkodott s a vetések ezt sok helyütt megsínylették. Az üzlet, forgalom szintén erősen megcsappant. — Franciaországban, az enyhe időjárás befolyása alatt, a vetések nagyon gyorsan fejlődtek ki, s gazosak, azonkívül egerek s egyéb férgek okoznak sok bajt. — Ausztriában a vetések állása kielégítő s azokat nagybárra hó borítja.

Nálunk erősebb fagy következett be s most ugyancsak hótakaró volna kívánatos. Az összes forgalom 8000 mm, melyekért teljes napi árakat fizettek. A kínálat állandóan korlátozott s kétséget nem szenved, hogy az árak gyorsan emelkednének, ha a kereslet csak némileg intenzívebb lenne. Nagyobb tételek alig vannak a piacon s az eladott áru kizárólag vagonokból áll. Legmagasabb jegyzés 10 forint 80 krajczár három óra, legolcsóbb 9 forint 95 krajczár dunavidéki buzáért.

A határidőpiacon az ünnepi pauza után élénkebb volt a forgalom. Tengeri iránt vételkedv nyilvánult s árában emelkedő. A buzahatáridők is javultak ugyan, de nem egyenlő arányban. Egyáltalán a bekövetkezett fagyos idő az összes haláridő-árakra szilárdító hatással volt.

A nélkül tehát, hogy jóslásokba bocsátkoznánk, mondhatjuk, hogy a hangulatot továbbra is szilárdnak, az árakat emelkedőnek reméljük, hogy az árak visszaesésétől nincs mit tartani.

29-én elkelt összesen 15.000 mm. teljes napiárakon habár egyes tételekért néhány krajczárral többet is fizettek, legmagasabb jegyzés 10.75 frt 79¹/₂ kilós buzáért, legolcsóbb 9.65 frt, 3 óra 82¹/₂ kilós felvidéki áruért.

Bükkyöny Marosvásárhelyen 4.85 frton adatott el. A mi a többi cikkek készáru-forgalmát illeti, ugy nálunk rozs és takarmányárpa alig van forgalomban; az árak ma nem változtak. Zab is változatlan.

Tengeri új szilárd; Budapesti paritásra 4:40 frt, helyben 4:50—4:55 frtot jegyezték.

28-iki zárlatkor maradt;

Buza márcz.-ra	9.73—9.74
„ ápr.-ra	9.53—9.54
Rozs márcziusra	8.31—8.32
Zab márcziusra	5.91—5.93
Tengeri májusra 1899.	4.97—4.96
Repece aug.-ra 1898.	12.35—12.45

Budapesti értéktözsde.

A 28-iki tözsde kezdetben szilárdan indult és a vezető értékek ártolyamai emelkedő irányzatot követtek.

A helyi piacz esekély forgalom mellett tartott volt. Déiben bécsi és berlini eladások befolyása alatt a tendenzia gyengébb lett és a délelőtt nyert áremelkedések ismét lemorzsolódtak.

Zárlatkor maradt:

Osztrák hitelrészvény	363.30
Magyar hitelrészvény	393.75
Leszámitolóbank	263.—
Rimamurányi vasmű	294.—
Osztrák-magy. államvasut	366.75

Időjárás.

Hazánkban a száraz idő még egyre tart, a mennyiben csapadék alig volt, s a hőmérséklet még napközben is jobbára a fagyponthoz alul van.

Jóslat: Egyelőre hideg idő várható, jelentékeny csapadék nélkül reá következő enyhüléssel.

Hőmérséklet: Budapest — 6, Ó-Gyalla — 7.2, Szeged — 8, Kolozsvár — 8.3.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Munkatársainkhoz. Kérjük tisztelt régi és új munkatársainkat, hogy kézírataikat — az „Erdélyi Gazda” szerkesztősége címére (Kolozsvár, Belközép-u. 11. sz.) címezve — az azon heti szám részére mindig lehetőleg kedden tegyék postára. **Más lapokhoz is egyidejűleg beküldött cikkeket, ha az más lapban előbb megjelenik, semmi esetre sem adunk ki.** Ha pedig velünk egyidőben más helyen is közöltetett valamely cikk, ezért az írói tiszteletdíjnak csak felét utaljuk ki. Kérjük azonban mindenesetre a beküldéskor jelezni azt, ha más lap részére is beküldetett az illető kézirat. **Írói tiszteletdíjat rendszeren és minden szám megjelenése után azonnal fizetünk**, minden más lapnál magasabb tétel szerint. — Cs. M.; T. M.; G. E.; T. E.; S. A.; Sz. L.; Sz. K.; Dr. B. L.: a kéziratokat köszönjük, mielőbb jönni fognak, Kérünk másokat is. — K. L. Beregszász 3. 4-ik számunk tárczájában megkezdjük. Köszönjük. — N. P. Torda. Legközelebb jön. — P. M. Új-Arad. Köszönjük, igen jó; egy kicsit a „lendületes” részeit levágjuk. Gazdáknak nem irunk olyan virágosan. Közelebbről jön. — D. J. Kérjük és várjuk! — *Több kéziratból jövőre.*

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET TULAJDONA.

LAPFELÜGYELŐ BIZOTTSÁG: Az irodalmi szakosztály elnöke: Br. BÁNYFY ERNŐ, alelnök: SZABÓ SÁMUEL, tagok: Br. FEILITZSCH ARTHUR, Dr. GIDÓFALVY ISTVÁN, GYÁRFÁS BENEDEK, KUSZKÓ ISTVÁN, LÉSZAI FERENCZ, Bárány MANNBERG SÁNDOR, TUBA LAJOS, TURCSÁNYI GYULA.

Felölös szerkesztő és kiadó:

TOKAJI LÁSZLÓ.

Társszerkesztő:

JAKAB LÁSZLÓ.

A kiadóhivatal vezetője:

MARSELEK FERENCZ.

HIRDETÉSEK.

AZ „ADRIAI” Biztosító-Társulat

alapított 1838-ik évben.

* * * (41. 1—12.)

Vagyonbiztonsági tőkéje 42 millió forint.

* * *

A magyarországi igazgatóság intézője:

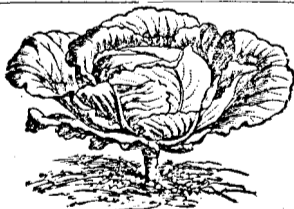
Br. PODMANICZKY FRIGYES.

* * *

E társulat, mely 60 éves fennállása óta 218 millió frtot fizetett ki károk fejében, biztosít a legjutányosabb feltételek mellett: tűz- és robbanási-, valamint jégokozta károk ellen, továbbá az emberek életére, halál és elérési, valamint kiházasítási esetekre.

Erdélyrészi vezérképviselőség Kolozsvárt:

SZEKULA ÁKOS, Gr. **TELEKI LÁSZLÓ,**
vezérképviselő. vezérképviselőségi tanácsos.

Legjobb gazdasági-, vetemény- és virágmagvak kaphatók

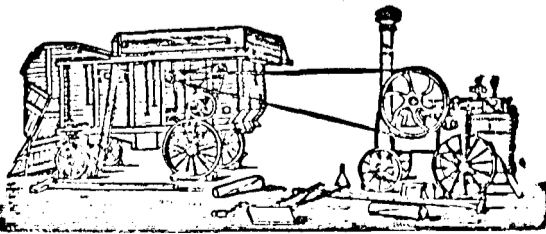
TAUFFER FERENCZ utódánál

KOLOZSVÁRT, BELKÖZÉP-UTCZA 5.

(40. 1—53.) Telefon: 201. sz.

Nagy raktár Gazdasági gépekből,

Mc. Cormick-féle kaszáló és aratógépek, továbbá kerékpárok, villamos csengők és összes részei, gabona-zsákok stb. stb.

Butorok

készpénzért

vagy

részletfizetésre

legjutányosabb áron

Ehrentreu és Fuchs

testvéreknél

BUDAPEST,

Teréz-körút 8.

(42 1—1.)

A m. kir. államvasutak gépgyáranak vezérügynöksége

Budapest, Váci-körút 32. szám alatt.

Ajánlja a magy. kir. államvasutak gépgyárában készült gőzcseplőgarnitúrát, ipari célokra alkalmas „Compound” lokomobíljait, teljesen vasból készült szalmakazalozó gépeit, gőz-kukoriczamorzsólót, Stibor-féle körfűrészait,

„Millenium” kaszaló és aratógépeit,
továbbá SACK-féle ekéit, vetőgépeit, baronáit és egyéb gazdasági gépeit.

A „Fairbanks” mérleg és gépgyár kizárólagos képviselője.

(38. 1—X.)

➔ Árjegyzék ingyen és bérmentve. ➔

KÁVÉ és TEA

Budapestről vagy Fiuméből postán utánvéttel vagy a pénz előleges beküldése után.

4 1/2 kiló Cubakávé	6.50
4 1/2 „ Mokka kávé	6.50
4 1/2 „ Jáva kávé	6.50
4 1/2 „ Gyöngy kávé	6.80
1/4 „ Császár keverék tea	1.55
1/4 „ Törmelék tea	95

A tea a kávéhoz csomagolható. Mindent elvámulva és bérmentve, szóval teljesen költségmentesen küld:

Belák István

kávé és tea kivitele

B u d a p e s t,

VII. Rottenbiller-utca 4. szám.

Transitmagazin: FIUME.

(24. 1—2.)

Gyógyszertárain készítményei a párisi, bordeauxi és brüsszeli kiállításokon nagy aranyérmekkel és díszoklevéllel lettek kitüntetve.

FONTOS TÜDŐBETEGEKNEK!

Az egyedüli bevált szer a tüdő és légzési szervezet megbetegedése ellen a

Kauten páter fenyő-kivonata.

Biztos siker. Számos elismerő levél első-rangu orvosoktól és előkelő egyénektől
Ára: 1 liter 25 frt, 1/2 l. 12 frt 50 kr.,
1/4 l. 6 frt 25 kr.

Asapol folttisztító-szappan.

eltávolít minden foltot (zsír, szurok, kocsikenőcs, tinta) bármely ruhából. Ára darabonként világos ruha részére 2 korona, sötét ruha részére 2 korona

STORIN ROZSDAFOLT-VIZ,

eltávolít minden rozsdafoltot a fehérneműből a szövet megrongálása nélkül. 1 üvege 2 korona. Tisztító szereim ártalmatlanságáért és hatásáért jóállók. Utasítás ingyen. — Valódi egyedül a készítőnél:

BECKER JÁNOS gyógyszerész,

BILLÉD (Torontálm.) (37. 1—1.)

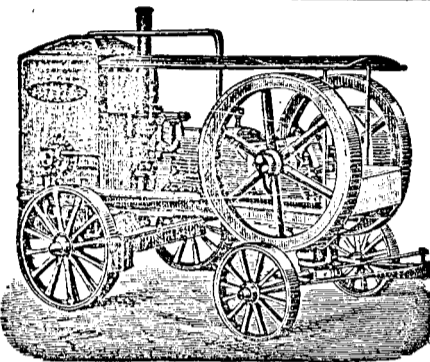
Posta-, vasut- és távírdállomás,

Torontali helyi érdekű vasutak gépgyári osztálya — NAGY-BECSKEREK.

(39. 1—X.)

KÜLÖNLEGES GYÁRTMÁNYOK:

Gáz-, petroleum-, benzín-motorok és benzín-locomobilek.
Modern berendezésű vas- és fémöntöde.

A gépészeti szakmába vágó mindennemű javítások szak-szerű és jutányos kivitele.

★ ★

Főképviseletek:

BUDAPEST:

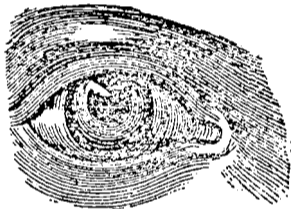
V., Kálmán-utca 16. sz.

KOLOZSVÁR:

Szentlélek-utca 4. sz.

Karácsonyi és újévi ajándékok!

(18. 1—1.)

az ember legdrágább kincse. — Sokan rontották el látóképességüket azzal — hogy nem szakképzett lát-szerésztől, hanem ahhoz nem értő órástól vagy kereskedőtől vásárol-tak szemüveget.

Alulírott a látyszerészi üzlethez tartozó szakismereteket Bécsben a legjelesebb optikusoktól tanulta,

és ezt bizonyító okmányokkal bír. Szakismeretei folytán a n. é. közönségnek, nagyrabecsült vevőinek, olyan szemüve-gekkel szolgál, melyek a látóképességet erősítik s a szemeket kímélik.

-ék és egyéb látyszerészi eszközök árai, melyekből a legnagyobb és legválasz-tékosabb készletet tart — a legolcsóbbak.

Vidéki megrendeléseket a legnagyobb gondal és pontosan teljesít.

Miháltsek F.

egyedüli erdélyrészi szaklátyszerész
Belközép-utca 10.

Kiváló tisztelettel

ERFURTI FŐZELEK- ÉS VIRÁGMAGVAK

(36. 1—1.)

gazdagon illusztrált

➔ 1899. évi árjegyzéke ➔

(magyar vagy német nyelven) ingyen és bérmentve kapható

PUTZ OTTÓ, Erfurt

(Jühlke Ferdinand utóda)

Magtenyésztő, magkereskedő, mű- és kereskedelmi kertész-czégő.

(Alapított 1833-ban.)

➔ Magyar levelezés. ➔

Minden rendelvényhez, a melynek 3 frton felüli az értéke, ingyen csatolok egy a konyhakert-tulajdonosokra nézve igen hasznos és az összes főzelekfeléket magában foglaló részletes magyar Tenyésztési utasítás című könyvecskét. (Rendelmény kíséret nélkül csak husz krajczárnak levél-bélyegekből való beküldése ellenében kapható.

Arany és ezüst érmek, országos jutalmak és dicsőre oklevelek a következő kiállításokról:

Páris, Bordeaux,
London, Brüssel, Berlin,
Danzig, Prága, Triest.

Grác, Budapest,
Baden, Nagy-Szeben,
S.-Szt.-György stb.

Erdélyi

Asztali és Csemege Borok,

a két Küküllő-, Maros- és Szamos menti legjobb szőlőhegyekből választva, jól őrizve és jól gondozva, tisztán kezelt és jó ízű, tiszta és világos, nagy tömegben kaphatók

Teutsch B. József pinczejében
SEGESVÁRTT.

(9. 1—1.)

RAKTÁRAK:

Segesváry és társai, Kolozsvár; Rehák Ágoston, Deés; Schmidt Albert, Fleischer Testvérek, Beszterce; Roth Vilmos, Szász-Régen; Eckwerth József, Maros-Vásárhely, Keresztes Gerő, Gyergyó-Szt.-Miklós; Gál János, Székely-Udvarhely; Czodik Számi, Parajd; Gyárfás Árpád, Leonhardt és Társa, Seps-Szt.-György; Heshaimer A. és I. L., Zintz Herik, Müller Gyula utóda, Harth Károly, Petersberger Henrich, Brassó; Tomp József, Falk Károly, Köhalm; Lang Mihály, Szent-Ágota; Lehrer Károly, Medgyes; Billes János, Nagy-Szeben; Zobel M. G., Szászváros; Zeidner Gusztáv, Piskij; id. Misselbacher J. B., Gyulafehérvár.

Képviselőt minden országos fő- és nagyobb vidéki városban.

„PURITIN”

KAZÁNKÖELLENES SZERT ELŐÁLLÍTÓ TÁRSASÁG.

A „PURITIN” egy marósavmentes, folyékony vegyület, mely alkotórészei következtében semmi ártalmas hatással nem bír a kazán anyagára, sőt ellenkezőleg a rozsdától megóvjá és jó karban tartja.

A „PURITIN” állandó alkalmazás mellett a kazánképződést teljesen megátalja s a kazán falain, valamint a csöveken már lerakodott kazánkövet ennek vastagságához s keménységéhez mérten — nagyon rövid idő alatt — átátatja, úgy, hogy a kazánkö szétmálik és saját súlyánál fogva a kazán falairól stb. leválván, lehull.

A „PURITIN” használata a fűtőanyagban 10—20% megtakarítást tesz lehetővé és a többnyire igen költséges tatarozást és kölkivágást feleslegessé teszi.

A „PURITIN” a kazán szakadatlan üzemen tartását fokozott biztonság mellett teszi lehetővé; nem kell azt napokig és hetekig az üzemen kívül veszteltetni. Megátalja a kazánlemezek gyorsabb kopását, azok elégését, kidomborodását, a tüzelemek és csövek szakadását, a szegecses, álló csavarok meglazulását, a szelepek elromlását, a táp és leeresztő csövek eldugulását stb. stb.

A „PURITIN”-ból naponta csekély mennyiség veendő a tápvízbe, úgy, hogy e szerből lokomobil-kazánoknál havonként szükségeltetik: 5 lóerőig 6—7 liter, 10 lóerőig 9—10 liter, 15 lóerőig 12—13 liter, 15 lóerőn felül, mint a stabil kazánnál 50—100 □-méterig 18—20 liter, 100—150 □-méterig 24—28 liter és 150 □-méteren felül 30—34 liter.

A már tisztított kazánnál a fogyasztás ennek megfelelően kisebb. Egy vagy két liter tápvíz be-küldése esetén vegyészeti laboratóriumunk díjmentesen eszközöli a víz vegyelemzését azért, hogy a táp-víznek megfelelő „Puritín” legyen előállítható.

Ára hordókban 50 kgon felül 60 kr., bádogtartányokban a 10 és 20 kg. 80 kr. kilogrammonként. — Helyben, Budapesten csomagolást beleértve. (8. 1—1.)

Bővebb felvilágosítást ad a

„PURITIN” kazánköellenes szert előállító társaság.

BUDAPESTEN, VIII. JÓZSEF-KÖRUT 8. SZÁM.

1898. Szolnok és Eperjesen első díjak:
Arany érmek.

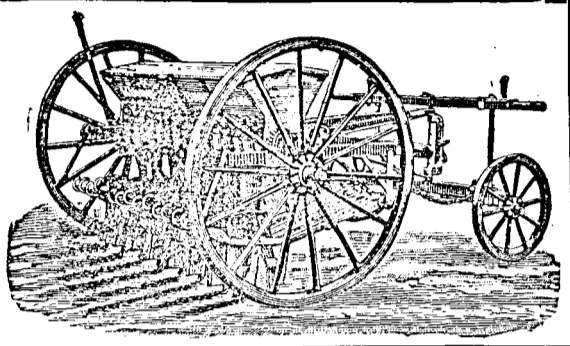
Őszi idény. **KÜHNE E.** Őszi idény.

Magyarország legrégebb gazdasági gépgyára Mosonban (1856.)

ajánlja az őszi és téli idényre:

Legjobb szecsavágó és répavágóit, daráló, tengeri morzsoló és répamosóit.

Új! „Rapid“ daralók egyedüli képviselője!

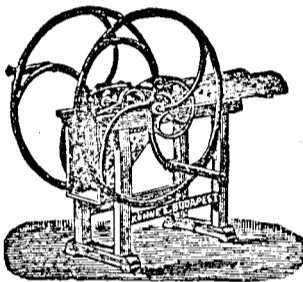
Új!
Burgonya választók.
Ventzki-féle takarmány füllesztők!
Takarmánykamra berendezések.

Tervek, költségvetések díjmentesen.

Új, teljes nagy árjegyzékek kívánatra díjmentesen.

FŐRAKTÁR: (27. 1—X.)

BUDAPEST
VI., Váci-körút 57/a.

Országos Magyar
KÖLCSÖNÖS BIZTOSÍTÓ SZÖVETKEZET
BUDAPESTEN, VIII., József-körút 8.

Alakult 1894. évben.

Elnök: **Teleki Géza gróf.** Alelnök: **Csávossy Béla.**
Igazgatósági tagok: **Andrássy Géza gróf,** **Bujanovics Sándor,** **Dessewffy Aristid,** **Püspöky Emil,** **Rubinek Gyula,** **Szentkirályi Kálmán,** **Szilassy Zoltán,** **Szónyi Zsigmond,** **Teleki Sándor gróf**

Vezérigazgató: **Szónyi Zsigmond.**

Az Országos Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezet a gazdaközönség általános elismerése szerint hiven megfelel hivatásának; folyton fejleszti a reformokat, melyeket a gazdaközönség évek óta sürgetett és a károknak gyors és méltányos kiegyenlítésével a felel teljes megelégedését vívta ki magának, az épület és általán (pauschal) biztosításnál rendkívül mérsékelt díjaival tetemes megtakarítást tesz lehetővé; a szövetkezet pusztán csak a díjakat számítja fel a megfelelő kincstári bélyeggel; minden más illeték kizárásával.

A takarmányt és szalmaseleget tüzkár ellen a szövetkezet tetemesen olcsóbban biztosítja, mint a hazánkban működő bármely más biztosító intézet.

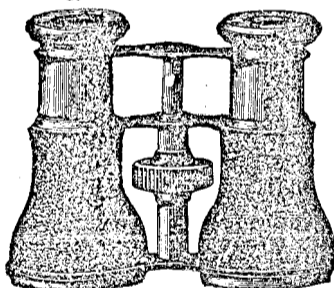
Gazdasági egyesületi tagok — tekintet nélkül a biztosított érték nagyságára — a tiszta díjból 5% díjengedményben részesülnek.

Bővebb felvilágosítással szolgál az igazgatóság, Budapestben (József-körút 8. sz.) és a vidéken létesített ügynökségek. (3. 1—1.)

CALDERONI és TÁRSA

Látszer-raktár: IV., Váci-utca 30. sz.
Mű- és tanszer-raktár: IV., Kishid-utca 8.

Hitelesített szeszmérőket 5—70 és 65—100° beosztva, szeszpároló készülékeket a pálinka és likörök szesztartalmának meghatározására a nm. Pénzügyi Miniszterium adatai szerint hitelesített szesz-

mérőkkel 22 frt, utazási szeméretok 2 hit. szesz-mérővel és kém-hengerrel 11 frt, Hítel. ezetmérőket, Vapori-meterek, Alambic Salleron, Maligan Ebulioscop.

(6. 1—1.)

Ajánlanak a legújabb árúcsikkékből: Női salon lorgnetteket, Szemüvegeket és orrszíptetőket, Színházi katonai, vadász- és tábort látszóveket aluminiumból, **Anercid-légsúlymérőket** bőbeosztással. Terem- és ablak-hőmérőket, könnyen leolvashatók. Hivatalosan ellenőrzött maximal lázhőmérőket, Cél-szerű fürdő- és egytetemes hőmérőket, Fényképezési készülékeket, hölgyek turisták, festőművészek stb. számára Forgó-tömmutató-készülékeket.

Képes árjegyzékek kívánatra bérmentesen állanak rendelkezésre.

Van szerencsénk a tisztelt gazdaközönség és termény kereskedők becses figyelmét:

ÁRURAKTÁRAINKRA

fölhívni, melyet 3 év óta feleink megelégedésére kezelünk. **Hétszáz kocsi** terfogattal bíró szellős, száraz és asphaltróztott raktáraink föl vannak szerelve mindennemű **gabona és lóhertisztító gépekkel, a vasúti állomással pedig iparvágánnyal vannak összekötve.**

Raktáraink elvállalják: gabona, olajos és vetőmagvak raktározását, kezelését, átadását vagy tovább szállítását, esetleg eladását is; eszközünk pénztárvételet, végül **előleget** adunk a betárolt terményekre a piaci ár 60—80 százalékát, 7% kamattal mellet.

Költségek 1/2 évre illetőleg 13 heti időre kiteszenek circa (kamat nélkül)

1 q. gabonánál vagy örleménynél 20 krajczárt
1 q. olajos magnál . . . . . 30—35 „
1 q. vetőmagnál . . . . . 50 „

Ajánljuk: **kölcsön-zsákjainkat** gabona szállításhoz és csépléshez 1 kr. heti díj mellett. **Csakis jó minőségű új, vagy foltozott zsákok** adatnak ki!

Esetleges fölvilágosítás és árjegyzékért kérjük **Áruraktári Kezelőségünkhez Kolozsvár Pályaudvar** fordulni. (3. 1—1.)

Kolozsvári Hitelbank és Takarékpénztár

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete

BUDAPEST, V., Alkotmány-utca 31.

Az **Adriance, Platt és Co.**

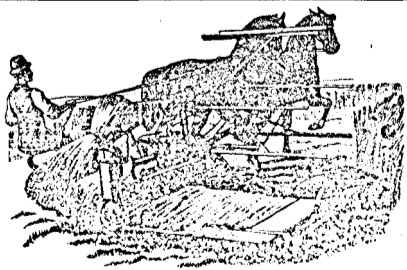
new-yorki gyár „**Adriance**“

kéveköto-, marokrakó-, arató- és fúkaszaló-gépeinek

magyarországi kizárólagos képviselője.

Minden, a mezőgazdaság keretébe tartozó szükségletek, mint: **vetőmagvak, műtrágyák, anyagok, szerszámok, gépek stb.** legjutányosabb beszerzési forrása

A szövetkezet alapszabályait és havonként kétszer megjelenő „**Üzleti Értesítő**“-jét bárkinnek ingyen és bérmentve megküldi.

A **V. Vermorel-féle**

villefranchei gyár világhírű

„**Éclair**“

peronospora-fecskendőinek

(32. 1—X.)

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank részvénytársaság. (Főter 7. sz., saját ház.)

1.200.000 korona teljesen befizetett alaptőkével.
(Alakult 1894. évi december hó 23-án a régebbi
pénztárak egyesüléséből és a Pesti Hazai Első
Takarékpénztár hozzájárulásával).

A társaság üzletkörét képezi:

A) Pénzneknek kamatozás végett való elfogadása: 1. betéti könyvekre, 2. pénztárjegyekre, 3. folyó számlára.

B) Zalogkölesönök adása és vétele értékpapírokra, arany- és ezüstpénzekre és ingóságokra.

C) Váltók, utalványok és egyéb jelzálogilag, vagy más módon biztosított követelések leszámítolása és visszszámítolása.

D) Értékpapírok, arany- és ezüst-pénzek vásárlása és eladása saját és idegen rővásra. Pénzváltói üzletet folytatása.

E) Folyó számla és nyílt hitelek engedélyezése fedezet mellett.

F) Állami és egyéb nyilvános kölcsönökben való részvétel.

G) Kölcsönök adása: a) telekkönyvezett ingatlanokra; b) törvényhozási, kormányi, illetve hatósági jóváhagyás mellett lekötött országos, törvényhatósági v. községi javadalmak és jövedelmekre; c) közhasznú művek v. munkálatok keresztülvitelére, törvény által biztosított elsőbbségi jog v. állam-jótállás, v. a behajtásnak az állam, illetve hatóság által való biztosítása mellett.

Kolozsvárt, 1899. (31. 1—X.) **AZ IGAZGATÓSÁG.**

Jószág bérbeadás.

Háromszék vármegyében Szotyor községben 8 kilométerre Seps-Szent-Györgytől **Nagy János** nyug. minisiteri tanácsosnak 120 kat. hold szántó, 40 hold kaszáló, továbbá erdő, és legelőrészből álló, a falu közvetlen közelében **tagosított birtoka** 4 szobás lakással, mellékházakkal és gazdasági épületekkel **1899. tavasz vagy juniustól kezdve több évre bérbe adó.**

Részletes felvilágosítást ad Seps-Szentgyörgyön **Nagy Dénes** árvaszéki ünnök és a tulajdonos Budapest II. ker., lánchíd-utca 2. (25. 1—3)

PÜRNER N. és HUTER

KISPEST—BUDAPEST.

Olaj, kátrány, gyanta és zsiradékárak, *consistens gépkenőcs, kocsikenőcs, gépolajok, fénymáz, tetőpép és kátránytermékek gyára.*

Petróczy L. üdítő nedve lovak számára.

➡ **Ára 1 frt 20 kr.** ➡

Kapható minden gyógytárban.

Ügyes képviselők kerestetnek (23. 1—2.)

Lóhermagot,

luczernamagot,
gabonaféléket,

mindenféle egyéb

GAZDASÁGI MAGOT

legmagasabb áron értékesít, árakra előleget ad és mintázott ajánlatot kér

WOLF SOMA

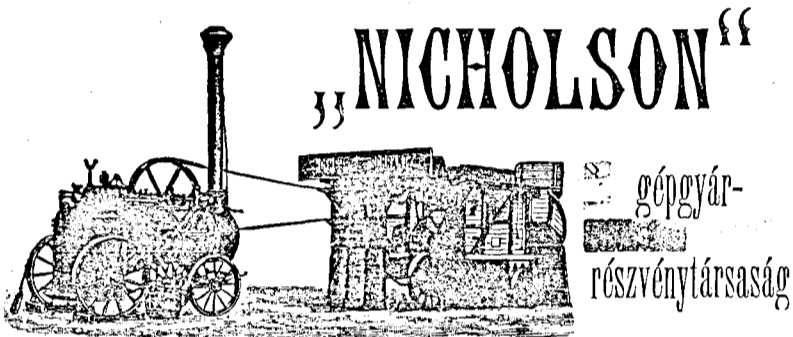
mag-, gabona- és terményügynöksége

KÜLFÖLDI CZÉGEK KÉPVISELŐJE

Budapest,

IV. Károly-körút 26. sz.

Magvakbóli és mindenféle gazdasági cikkek-bóli szükségletet első forrásból eredeti áron szerzek be és kérem az igen t gazdaközönség szives nagybecsü támogatását (29. 1—4.)

NICHOLSON

gépgyár-
részvénytársaság

Budapesten

VI., Váci-út 5. sz.

Ajánlja leszállított árak és kedvező fizetési feltételek mellett

legjobbnek elismert saját gyártmányu

Gőzmozgonyait, közönséges és expanziós vezényművel
Gőzcséplőgépeit, szabadalmazott második szalmazó készülékkel.

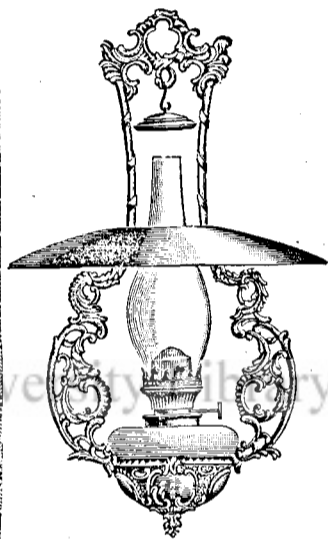
„Simplex“ és „Nemzeti“ sorvetőgépeket,

Sack-rendszerü egyetemes aczél-ekéket.

és minden egyéb gazdasági gépeket és eszközöket.

Továbbá fekvő gőzgépeket, gőzkazánokat, teljes gőzmalom-berendezéseket stb.

Árjegyzékekkel és költségvetésekkel kívánatra díjmentesen szolgálunk. (5. 1—1.)

MAGYAR FÉM- ÉS

LÁMPAÁRU-GYÁR

RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

BUDAPEST—KÖBÁNYA.

(22. 1—3.)

Petroleum-
lámpák

minden czélra.

Fém- és diszmü-tárgyak.

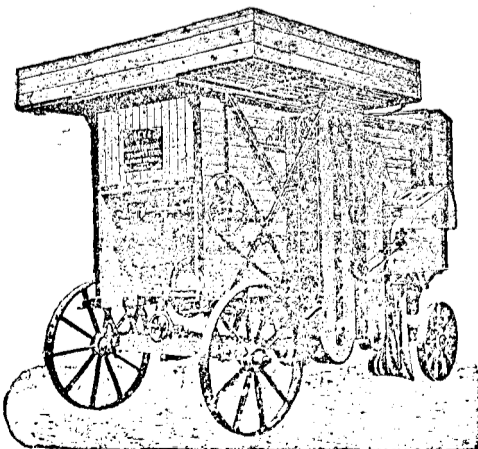
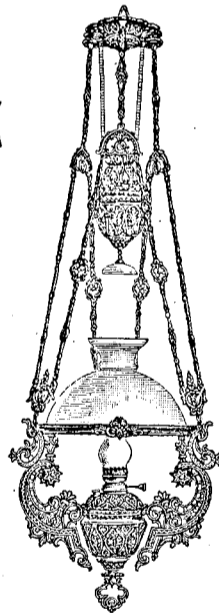
Valódi királyolaj

Biztonsági petroleum.

Erdélyrészi raktára:

Kolozsvár

Wesselényi-utca 20.

ROBEY & Comp.

gépgyárosok

Budapest, IX. ker., Rákos-utca 7—9. sz.

Ajánlják

„RECORD“ nevü

ujszabadalmazott és jelesnek bizonyult
jegyesített lóhere-, luczerna- és más efféle hüvelyeseket cséplő, fejtő- és tisztító-gépüket.

➡ Árjegyzékek és költségvetések kívánatra ingyen és bérmentve. ➡ (10. 1—1.)

Bittó Rezsőférfidivat, kalap, czipő és fehérenemű
árúraktára (16. 1—1.)**Kolozsvárott, Fötér II. Reil-ház.**

Ajánlja nagyválasztékú raktárát eredeti angol kalapok, czipők, esőernyők, sétabotok, utazó-czikkék, lábtűk, férőharisnyák és nyakendő különlegességekben Rendkívül nagy raktár kész fehéreneműekben; ingek a legjobb francia szabás szerint a világhírű Schroll-féle shiffonból. Utazó ingek selyem, flanel és satinból, háló-ingek, alsó nadrágok, gallér és kézelők, férfi zsebkendők, selyemkendők, férfi keztyűk, szövött alsó ingek és nadrágok és fürdő-czikkék Angol esőköpenyvek, kocsitakarók, utazó plaidek és takarók. Francia és angol illatszerek. Szappan és toilette-czikkék.

Vidéki megrendelések a legpontosabban eszközöltetnek. Kívánatra árúkat választékul is küldetnek.

Solid kiszolgálás és határozott ár.
„Elvem csekély haszonnal nagy forgalmat elérni.“

Nagybani vételnél
külön ajánlat.**Szépfalusi kosárgyár****SZÉPFALU.**

Eladásra készletben ajánl szőlő, zöldség, gyümölcs és egyéb szállításra alkalmas 5—10 kilós fehér és barna kosarat 12 50 frtól 23 frtig százanként.

Csirke, liba, pulyka stb. Kosarat különböző nagyságban 25 frtól 120 frtig százanként

Gazdasági valamint gyümölcs, dinnye és krumplis kosokat 15 frtól 35 frtig.

Ruha- és méhkasokat mindenféle utazó kosarak stb. Különös formában a legrovidebb idő alatt készít bármily mennyiségben a beküldött minta vagy mérték szerint.

A n. érd. közönség becses megrendelését kérve, marad tisztelettel a tulajdonos
Sármezey Árpád,
birtokos.
(18. 1—1.)

Képes árjegyzék kívánatra
gratís küldetik.

200 klm. távra olesóbb fuvar.

Pontos cím és állomás kérérik.

FUCHS és SCHLICHTER* * * * TEJGAZDASÁGI ÉS ÓNOZOTT
VASEDÉNYEK GYÁRA * * * ***BUDAPEST,****VI. Angyalföld, Jász-utca 7.**

(21. 1—1.)

Edény gyártmányaim úgy minőségben, mint ár tekintetében általános elismerésben részesülnek.

Rendes vevőim közül felsorolom:

a „Budapesti Központi Tejcarnok Szövetkezetet“, ugyszintén az aradi, pécsi, stb. tejcarnokokat és számos nagy hazai gazdaságot.

Referenciákkal szívesen szolgállok.

Telefon-szám 54—53.

Tüdőbetegségek

(chronikus katarrhusok és tüdőszorvadás)

GYÓGYÍTHATÓK

„Glandulen“ használata által.

GLANDULEN a legjobb szer bármilyen nemű tüdőbetegségeknel. Bámulatos sikerek régebbi és előrehaladottabb tüdőbetegségeknel; bizonyítottan gyógyult betegek és hírneves orvosok által

GLANDULEN a legbiztosabb ismert szer, minek segítségével a természet a testben gyógyítja a tüdőbetegségeket. — A szervezetre Glandulen hiányával megbetegszik. Glandulen czél szerű használata a fokozza a természetes gyógyulást.

GLANDULEN nem mesterségesen uton előállított vegyi szer, melyeknek többnyire nem kívánt kellemetlen mellékhatásai vannak, teljesen ártalmatlan, huzamosabb használatnál is.

GLANDULEN előállítatik Dr Hofmann utóda által Meerane (i/S) vegyi gyárában egészséges állatoknak tüdőmirigyéből. Tablettákban, kellemes és alkalmas alak bevévésére. Minden egyes tablettát tartalmaz 0.25 Glandulen-nek megfelelő 0.05 besűrített mirigyanyagot és 0.20 izjavító tejszékret.

GLANDULEN törvényileg védve és szabadalmazva van, utánzatoktól óvakodjék. — Változatlan alakban minden gyógyanyagot tartalmazó Glandulen kapható minden gyógyszerárban: 1 üveg 2 frt 75 kr. (100 drb.) és 1 frt 50 kr (50 drb) — Ott, hol nem kapható, forduljon a főraktárhoz:

Diana gyógyszerár, BUDAPEST,

Károly-körút 5 sz.

honnan kívánatra terjedelmes ismertetés és használati utasítás orvosoknak, valamint betegeknek dérmintve küldetnek.

(33. 1—2.)

Clichéket

árjegyzékek, könyvek, szak- és folyóiratok, katalógusok és hirdetések, valamint minden egyéb nyomtatvány illusztrálásához rajz vagy fénykép után kitűnő kivitelben és legolcsóbb áron készít és szállít:

Fischer Lipót

chemigrafikai műintézete

Budapest,

IV., Kossuth Lajos-utca 15.

az Ujvilág-utczával szemben.

Vidéki megrendelések is legnagyobb pontossággal és figyelemmel teljesítetnek.

(4. 1—1)

legnagyobb iroda felszerelő vállalat.

EF JENŐ és TÁRSA

Közváros, Belközép-utca 2. szám.

Helffy-féle házban (12. 1—1.)

Egy részleg leggazdagabban felszerelt

író- és ruházati

nyomdai munkák felvételi irodája

vány-raktára, SAJÁT NYOMDA.

Minden, a mi csak szakmánkhoz tartozó iróeszközöktől a legdíszebbéig megtalálható.

Egy gyári árban vásárolhatnak; iróeszközökben engedményben részesülnek.

Erdélyi legjobb nevű gyárak gyártásai.

Egy-egy és színnyomatu képek kereskedelmi

szébb kiállításban készülnek. Képek, albumok, fénykép-albumok.

Egy-egy és színnyomatu képek kereskedelmi

szébb kiállításban készülnek. Képek, albumok, fénykép-albumok.

Egy-egy és színnyomatu képek kereskedelmi

szébb kiállításban készülnek. Képek, albumok, fénykép-albumok.

Egy-egy és színnyomatu képek kereskedelmi

szébb kiállításban készülnek. Képek, albumok, fénykép-albumok.

Egy-egy és színnyomatu képek kereskedelmi

szébb kiállításban készülnek. Képek, albumok, fénykép-albumok.

Egy-egy és színnyomatu képek kereskedelmi

szébb kiállításban készülnek. Képek, albumok, fénykép-albumok.

Egy-egy és színnyomatu képek kereskedelmi

szébb kiállításban készülnek. Képek, albumok, fénykép-albumok.

Egy-egy és színnyomatu képek kereskedelmi

szébb kiállításban készülnek. Képek, albumok, fénykép-albumok.

Választás végett 3—4 darabot kívánatra küldünk.

Alapított 1865-ben.

BÁNYAI SÁMUEL és EIA

Erdély legnagyobb

szücsárú- és női felöltő raktára

Közváros, Fötér, takarékpénztár-épület.

Több kiállításban éremmel kitüntetve. — Telephon 236. szám.

Gíró-számla az erdélyi leszámítoló és pénzváltó-banknál.

Tisztelettel tudatjuk a n. é helyi- és vidéki vevőinkkel,

hogy üzletünkben mindig nagy választék van

a legújabb divatu női felöltőkből és bundákból

minden idényre

Köpenyek, jaquet-tek, gyermekfelöltők találhatók a legjobb kivitelben és színváltozatban.

Szabó- és szücsműhelyünkben

a megrendelt darabok a legnagyobb csinnal, személyes vezetésünk alatt készülnek

A női és férfi bundáink tartósságukról általános elismertek Medve- és farkasbőr-szőnyegekből

nagy készlet Nyers vadbőrök kikészítését, bundák

átalakítását jutányos áron elvállaljuk.

Kiváló tisztelettel

(15. 1—1.) Bányai Sámuel és Fia.

Gyógyárú és illatszer üzlet

az „Arany kereszthez“

Kolozsvár, Fötér.

Gyógyárúk, kötszerek, a betegápoláshoz szükséges kellekek, illatszerek, pipereczikkek dús raktára.

Mindennemű festékek, lakkok.

Aetherek és Essentiák az italoknak házilag való készítéséhez, utasítással.

Cognac, Borok, Tea, Rum.

Árjegyzékkel szolgál

Burger Frigyes

hítes gyógyszerész.

(14. 1—1.)

GRAEPEL HUGÓ gép- és rostalemezgyár, malomépítészte

BUDAPESTEN, V. ker., Külső Váci-út 46. szám.

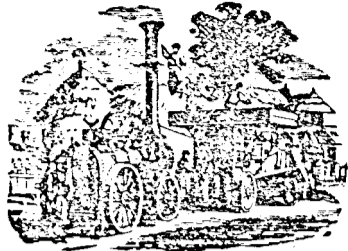
Marschall Sons & Co. Ltd angolországi gépgyár vezérigényke ajánl utolérhellen szerkesztő és minőség Marschall-féle

gőzmozgonyokat és gőzcséplőgépeket, szabadalmazott kombinált gabona- és lóhercséplőgépeket

(30. 1-x.)

két cséplődobbal,

szabadalmazott gabonacséplőgépeket kombinálva kukorica-morzsolóval, GIBAS-féle szabad. kazalozókészüléket (golyát), — HARRISON-féle „Albion“ őrlőgépeket. Malomépítészeti osztályom elvállal gazdasági malmok, magas-, félmagas és vāmórlómalmok teljes berendezését és takarmánykamrák felállítását — Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Magyar Jelzálog-Hitelbank

alaptőkéje teljesen befizetett 15 millió arany forint.

Elnöke: **Széli Kálmán**,
Magyarország volt pénzügyministere.**Képviselőse útján Kolozsvártt**

(Jókai-utca 2. sz., gr. Rhédey-ház, I. em.)

4% Záloglevélkölcsönöknyujt földbirtokra: 50 évi törlesztéssel
5 százaléknál,

nagyobb városokban fekvő házakra 40 évi törlesztéssel 5-40 százaléknál évi részletfizetés mellett és magasabb leszámítási árfolyam mellett 4 1/2%-os záloglevélkölcsönök földbirtokra 50 évi törlesztéssel 5-40 százaléknál és nagyobb városokban fekvő házakra 42 1/2 évi törlesztéssel 5-65% évi részletfizetés mellett.

A jelzálogul felajánlott erdélyrészi ingatlanok értékére és a megszavazandó kölcsön összegére nézve az Erdélyi Gazdasági Egylet

bizalmi férfai adnak véleményt. (1. 1-52.)

A bank képviselősegenél kaphatók 4% és 4 1/2%-os záloglevelek, 3%-os nyereségekötvények.

Rum, törköly, szilviorium és finom liköröket

bárki hideg uton, minden készülék nélkül kitűnő minőségben előállíthat híres kivonataimmal

Kezelési könyv és árlapok ingyen.

WATTERICH A.

BUDAPEST,

VII. Dohány-utca 5. szám.*Sörmérő-készülékek, cikkek a bőrkezeléshez, minden bőrbetegség elleni szer.*

Első és legrégibb üzlet e szakmában.

Fennál 30 év óta.

(34. 1-7.)

Amerikai zsebórák.

Jótállással, hogy a nickel színét nem változtatja, szerkezete pontosabb és jobb, mint a legdrágábbaké.

Ára darabonként 3 forint.

Jótállás mellett, míg a készlet tart.

Hozzá ezüstös óralánc 60 krajczár.

Önberetváló készülék.

Fox, valódi solingeni gyártmány, sok kiállításon kitüntetve, gyakorlás nem kell. Megvágás kizárva. Tiszta és kényelmes munka. Bőrbetegségtől ment. Tartós és pénzmegtakarító.

Darabja 3 forint.

A penge *** csillagos aczélból és a többi részei alpaccából vannak.

(35. 1-9.) Egy külön penge hozzá 1 forint.

Megrendelhető:

POLLÁK SÁNDOR főbizományosnál

BUDAPEST, V. ker., Kálmán-utca 17.

Gyűjtőknek 5 drb. után egy ingyen küldetik.

A legjobb magvak kaphatók MAUTHNER ÖDÖN cs. és kir. udvari szállító,

József főherceg Ő cs. és kir. Fensége, a román király Ő Felsége, Ferdinánd bolgár fejedelem Ő kir. Fensége, a szerb király Ő Felsége, Fülöp szász-coburg-góthai herceg Ő kir. Fensége

udvari szállítója **magkereskedésében****BUDAPESTEN, Andrásy-ut 23-ik szám.**

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

(28. 1-x.)

Homoki szőlőtelepítők és gyümölcsfa ültetőknek igen fontos.

A cég 17 év óta áll fenn s most már az országon kívül is elterjedt a híre, amennyiben ma már sok nemes és vadoncz csemeték szállít Horvát-, Szlavonország, Bosznia, Cseh-, Morvaország, Galiczia, Bukovina, Szerbia, Alsó- és Felső-Ausztria, valamint Szerbia, Bulgária, Románia és Németország részére. Nemesfa-állománya ezuttal 500,000 drb: vadoncz-állománya 8 millió. A cég évenként 4500-5000 rendelőknek küld szállítványokat. A gyümölcsfa-iskola teljesen homoktalajon létesült s így homoki szőlőtelepítőknek kincses háza az főként azért, mert mint tudva van, a homoktalajból kikerült fa a homokföldben éppen úgy, mint az agyagos, kövecses talajban, nemkülönben a lapos és magas (hegyes) fekvésnél mindig biztosabban ered meg és fejlődik, mint az, mely agyagos iszaplerakodású vagy túlságosan kővértett talajban állítatik elő. A gyümölcsfajok boldogult Bereczki Máté mezőkovácsházi hírneves telepéről valók. Ugy magasderekű, valamint törpe csemeték megrendelhetők körte, alma, szilva, őszibarack, kajszinbarack, cseresznye, meggy, lasponya, birs, dió és eperből. Az 1-2-3-4 éves, gazdag gyökerű, fajhiteles, igen szép csemeték darabja azok erőssége szerint 15 krtól 40 krig. A 4-5 éves igen erős koronás sorfák drbjá 45-50 kr. Nagyban vételnél az árak külön megállapodás tárgyát képezik. Fentirt gyümölcsfajokból táblatítés folytán 1-2-3-4 éves selejtezett minőségű csemeték is kaphatók, erősség szerint 2-5-7-10-15 krtól, melyek gazdag gyökérzetüknel fogva főként nagyban telepítésekhez olcsóságuk folytán igen ajánlatosak. Fenti minőségű csemeték vadonczai is bármily számban és erősségben megrendelhetők a fentirt cégnél. A gazdag gyökérzetű vadonczok 1000-c azok erőssége szerint 5 frt 85 krtól 19 frtig terjed. Nagyobb vételnél 5-10-15 százaléknál engedmény.

[Levél-cím:

(17. 1-4.)

UNGHVÁRY LÁSZLÓ
gyümölcsfa-iskolája,
CZEGLÉDEN.

!! Tessék árjegyzéket kérni !!

Nyomatott Gámán J. örökösénél Kolozsvárt, Belközép-utca 2. sz. (Helly-ház.)

Gazdáknak

Kocsikenőcs közöns.	6 frt
„ vizen úszó	8 „
„ Monfalcone	9 „
„ hintő	10 „
Bakuolaj	20 „
Thowote gépk. enőcs	30 „
Ásványolaj	16 „
Olivaolaj	38-42 „
Petroleum	19 „
Carbolineum	10 „
Kékkő la.	27 „
Firniss (Kence)	32 „
Vaselin	28 „
100 kilónként ingyen hor- dókban 10, illetve 18 % tárával bérmentesen vas- uthoz szállít	

Reich Jenő és Társavegyészeti cikkek és
gabona bizományi üzlete.

Iroda:

BUDAPEST,
Károly-körut 3.

(20. 1-1.)